Any II. Núm. 51. - Barcelona, dijous 16 de gener 1930

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

L'Exposició continua, però ha començat el período de la postexposició.

ELS PROBLEMES DE LA POSTEXPOSICIÓ

L'Exposició ha perdut el nom d'internacional amb què s'honorava. Però l'Exposició continua i continuarà durant mig any més. Doncs, visca l'Exposició!

Durant aquests sis mesos vindran encara molts forasters i, abans no es tanqui definitivament, tots els catalans ens visitaran almenys una vegada. Un cartell-anunci tan gros no es podia fer vell en sis mesos. Ara, quan ens visiti algun foraster, ens permeterem el luxe de dir que l'Exposició que contempla és la deixalla d'una gran Exposició internacional que està en liquidació, i que és una llàstima que no haguessin vingut abans. Oficialment tindrem raó. En realitat farem una mica de trampa, perquè el fet que l'Exposició passi a ésser regentada i explotada per la ciutat sembla que tindria d'ésser garantia de major èxit.

Cal però que durant aquest mig any, tot deixant de fer-nos la illusió que vivim en un período d'apoteosi, meditem els problemes de la postexposició. Dintre mig any haurà finit el certamen, i no hem de viure de records. No oblidem que una Exposició és un «bluff», una ficció de prosperitat econòmica. Els guanys d'una Exposició no són immediats: els interessos són modestos i a llarg termini. Ja que s'ha portat a cap la idea de l'Exposició, hem de procurar treure'n el suc. El risc és ara molt més gros que en el período preparatori. I en cas d'inactivitat o que ens adormíssim sota el llorer del triomf acreditaríem que l'Exposició havia estat una comèdia cruel, monstruosa i per conseqüent de mal gust.

Des de fa uns anys, la ciutat de Barcelona mirava cap a l'Exposició. Barcelona ha millorat gràcies a això en alguns aspectes i ha fet una obra enorme a Montjuïc — potser a costa d'oblidar altres barriades. Però ja que aquesta obra de Montjuïc està feta, el que cal és afinar-la.

Per Montjuïc ara comença el período més interessant i més compromès: el de la urbanització definitiva d'aquesta muntanya que l'Exposició ha redimit d'una misèria secular. Montjuïc serà més bonic després de l'Exposició que durant l'Exposició. I dintre uns quants anys ens estranyarà a tots que fins l'any 1929, fins que Barcelona ha tingut un milió d'habitants, no ha estat possible treure d'aquesta meravella tot el partit possible. La transformació de Montjuïc és senzillíssima: cal només enviar-hi un exèrcit de jardiners i plantar milers d'arbres, obrir grans passeigs i estendre el jardí. I ara que es diu que l'Estat cedirà el castell a Barcelona, el jardí pot ésser una mica atrevit i fer-se la illusió que ha conquistat la muntanya. I, fins a cert punt, això serà cert. Conservarem el castell perquè no sabríem prescindir d'aquesta silueta digna d'un gravat al boix, i ens fem càrrec que és un dels principals monuments històrics de la ciutat.

El parc ha d'ésser la principal atracció de la muntanya. La seva decoració seran els principals palaus ara existents, el Poble Espanyol i els jocs d'aigua i llum, glòria de Carles Buhigues.

Paral·lelament a aquesta obra caldrà ferne moltes d'altres. Barcelona ha tingut fins ara una política municipal poc coordinada. S'han fet obres molt bones, però més aviat aïllades. Potser en el moment de créixer no es pot exigir més a una ciutat, però creiem que ha arribat l'hora que es posin adreçadors a Barcelona a fi que creixi en la forma que convingui més als ciutadans com a tals.

Un dels problemes més urgents és enllestir el problema ferroviari i els que d'ell depenen, com el dels passos a nivell. L'afer està en vies de solució. Aquesta qüestió depèn més de les companyies que de l'Ajuntament, però, ara que les companyies estan ben disposades, començant per la del Nord que fins ara semblava que no es donava compte que ocupa, a Barcelona, una situació estratègica; cal que l'Ajuntament secundi ràpidament aquesta activitat.

Quant als problemes que depenen exclusivament de la ciutat, entenem que el més urgent és el de la prolongació de la Granvia, o carrer de Corts, fins a Badalona. No cal esperar a començar l'empresa que hagi estat resolt el nus ferroviari de la plaça de les Glòries Catalanes. L'home que faci aquesta obra s'apuntarà un èxit memorable. Cal només imitar la decisió i activitat amb que ha estat feta la Diagonal. Un antic projecte, que afortunadament no ha estat realitzat, proposava que la Granvia continués cap a Badalona reduint l'amplada del tros que fins ara hi ha urbanitzat. No creiem que després de l'èxit de la Diagonal fos ara possible fer una atzagaiada com la de la Reforma. D'avui endavant les grans vies d'enllaç es faran a l'escala de la Diagonal o no es faran. I un cop prolongada la Granvia caldrà dotar-la amb una urbanització de luxe com la de la Diagonal. Solucionarem més problemes fent un esforç per a l'urbanització dels grans carrers d'enllaç que construint fonts monumentals, encara que les presideixi una ombra de Minerva.

I com que no solament d'asfalt viu l'home, haurem d'atendre altres problemes, com el dels parcs i jardins de barri, el dels grups escolars i obres de cultura i el de les cases barates per a obrers.

És necessari conquistar el Turó-Park. Demà no hi seríem a temps. Hem de crear petits espais lliures per als infants. I aquests infants hem de poder-los portar a escoles, i que aquestes escoles d'ensenyament civil siguin tan sumptuoses i dignes com les que han construït les ordres religioses.

El problema de les cases barates per a obrers exigeix un entusiasme constant i un esforç triplicat. I quan construïm grups de cases barates procurarem no enlletgir la ciutat. Seria una trista gràcia que resolguéssim el problema creant barris horribles i antipàtics. Roma, entre altres nuclis obrers ha construït la «città giardino», un veritable parc on viuen quinze mil treballadors. Els municipis alemanys han dat un gran exemple. Els seus grups de cases barates són un model de confort, bon gust i modernitat.

Sembla que, de moment, el municipi emprendrà altres obres, entre elles la del carrer que ha d'anar de Betlem a l'edifici en construcció del Banc d'Espanya i la prolongació del carrer de Muntaner fins a les Drassanes.

Cal esperar que aquest programa no ofegarà les altres reformes i no s'oblidarà que la prolongació de la Granvia fins a Badalona és un afer urgent.

El que quedarà per sempre de l'Exposició

Els Dijous — Blancs

L'àpat de les "feres"

Es possible que abans de sortir MIRADOR *algun periòdic hagi comentat el dinar d'homenatge dedicat a Joan Puig i Ferreter. Probablement ningú no dirà tota la veritat. I no obstant, tothom sap el que va passar.*

— En parlareu vosaltres? — ens han dit molts amics.

I mentre uns creien que comentar els incidents d'aquell dinar seria tirar llenya al foc, altres, persones equànimes i exemptes de passió, han sostingut que el pitjor era callar, parlar-ne de baix en baix, donar a l'assumpte, i a tots els afers d'aquesta mena, les proporcions ridícules d'una guerra civil i una importància que no tenen.

¿No valdria més substituir el règim de xiu-xiu i reconèixer la utilitat de la franquesa? Una vegada, Farran i Mayoral, des de La Veu, *retreia a* MIRADOR *que pretenèm imitar l'humor de París i que en aquesta tasca havíem fracassat. Això és matèria opinable; però cenyint-nos al cas concret del dinar de diumenge, hem de dir que els setmanaris de París n'haurien publicat informacions sobre las quals l'horrible qualificatiu de «sucoses» no arribaria a donar idea de la pasta periodística que ofereix el dinar del Parc, qualificat per alguns d'àpat de les feres. Seguim creient que el règim de ventilació no ha de fer mal a ningú. Cal perfeccionar el sistema conciliant-lo amb el màxim respecte al pròxim. Això evitaria que es repetissin una atzagaiada com la d'En Gasch i incidents com els de diumenge. El problema es redueix potser a una qüestió de franquesa i habilitat.*

El fet és que el dinar del Parc no va anar ben fi. I ja està dit tot.

Les causes d'aquest incident són plenes d'imponderables. Joan Puig i Ferreter, i això és la veritat, no té enemics. I, no obstant, els seus amics han inventat una legió d'enemics. Però quins enemics! Aquests enemics, o els qualificats com a tals, varen acudir tranquilament al dinar d'homenatge. La benignitat del temps va sumar-se a la festa. En arribar al Parc alguns dels que espontàniament havien decidit assistir a la festa — perquè ningú no es veié obligat a anar-hi — es varen veure qualificats d'«enemics». Alguns ciutadans es varen sentir frases desagradables capaces de treure la gana a qualsevol home de constitució malaltissa. Es va donar la paradoxa que una festa d'homenatge va ésser amargada per la dèria persecutòria i el menjador es va omplir de fantasmes i d'«enemics» i les converses feien soroll de complot. El sistema és acreditadissim per a convertir en «enemic» qualsevol home sincer que pretengui dir el que pensa d'una obra literària.

*Entre aquells imponderables de què parlàvem hi ha aquesta maleïda «ànima russa», que va encarnant en la collectivitat, i que tot sentint les delícies d'una «persecució», després no se sap estar de l'escena còmica d'una reconciliació pública amb abraçada i repics a l'esquena. Una altra de les causes és la campanya, de la qual ja vàrem parlar, d'alguns amics de Pnig i Ferreter — i de la qual, com dels incidents de diumenge, ell no és responsable —, que no admetia la crítica més noble, i tendia a fer circular que el principal contrincant d'En Puig i Ferreter havia presentat una novella que no feia la mida i a demostrar de la manera més gratuita del món que mentre l'autor d'*El cercle màgic *feia obres fortes, els llibres de l'autor de* Fanny *eren d'un insípid aristocratisme.*

Tot això, i «l'ànima russa», el mite dels humils i l'interès humà i les poc afortunades declaracions del Jurat del Premi han donat aquest resultat.

De tot en té la culpa la «crisi del caràcter», la crisi del caràcter de tots.

Afortunadament aviat tindrem de l'incident de diumenge un record vague. I En Puig anirà escrivint i podrem parlar dels seus llibres amb la llibertat que permet una obra que la majoria dels seus adversaris literaris no faran mai. I ningú no parlarà més de complots, i els admiradors d'un escriptor no tendiran a disminuir-ne un altre, i tots plegats decidirem no jugar mai més a senyores histèriques.

M. B.

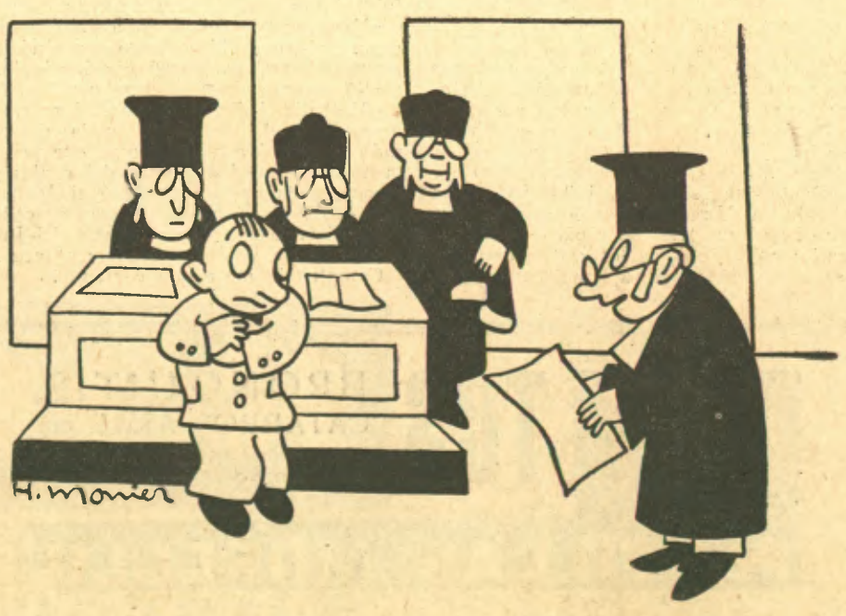

— Us faig saber que esteu condemnat a treballs forçats a perpetuïtat.
— Deixin-me seure una estoneta abans de començar.

MIRADOR INDISCRET

"Ça n'est que votre main..." (vals de moda)

Diumenge al migdia, al Parc. Apat-homenatge a En Puig i Ferreter. Abans de començar, l'homenatjat, rodejat d'una colla d'amics (?) rep les pre-felicitacions.

En Carles Capdevila s'hi acosta amb la mà estesa. En Puig i Ferreter el rep d'una manera melodramàtica.

— La mà, no, que és per als amics. Si en tingués una per als enemics, us la donaria.

En Capdevila es va quedar un moment sobtat per l'extraordinaria acollida. Després, va contestar, ràpidament.

— Mireu, de la vostra mà, feu-ne l'ús que us convingui...

I després d'una pausa, va afegir d'una manera autoritària:

— Escolteu: que heu vist En Navarro Costabella?

I aleshores, fou el torn per En Puig i Ferreter de quedar una mica atabalat:

— En Navarro? No... sí... bé... Em penso que no...

Sembla que els donadors de les cinc mil pessetes del Premi Crexells tenen el propòsit d'ampliar una mica la seva generositat i comprar una tercera mà (ortopèdica) per tal que En Puig i Ferreter pugui quedar d'una manera més correcta amb els seus imaginaris enemics.

Poesia clandestina

A propòsit d'aquest incident manual, dos famosos poetes i autors dramàtics, justament celebrats pels seus èxits en el camp mai prou agraït de la poesia clandestina, han compost els següents versos:

Una mà, dues, tres mans.
— Doncs, quantes mans teniu vós?
— Dues mans tinc pels amics,
i una terça pels traïdors.

Llagoteries mal agraïdes

Quan encara tothom estava tremolant per la recentíssima catàstrofe de les mans d'En Puig i Ferreter, vet aquí que En Domènec de Bellmunt, càndid com un colom, però no prudent com una serp, amb la cara dilatada per un somriure folk-lòric i amb la pecadora *Publi* sota el braç, s'acosta al singular homenatjat i, amatent, li deia, diu:

— Puig, hem de parlar.

En Puig, per tota resposta, fa unes allusions als costums de l'antiga Grècia...

Facècies de sobretaula

En el seu discurs de gràcies — diguem-ne de gràcies — l'arbolat Puig i Ferreter va parlar de:

Els seus amics, els seus enemics passats; el seus enemics futurs, i els seus enemics que tenien la barra de dinar amb ell.

En canvi, la seva excitació li va fer ometre:

a) La memòria de Joan Crexells.
b) Els donadors del Premi.
c) La Comissió gestora del Premi.
d) Un nom que està per damunt de tots els premis, i que és l'objectiu del Premi.

No creieu que tot això és massa... rus?

Un que ja hi comptava

Poc abans de començar, el senyor Vilaró es va assabentar dels incidents Puig-Capdevila-Bellmunt, que havien tingut lloc abans del dinar.

L'home no va poder ocultar la seva sorpresa:

— Però, tan aviat? Jo em pensava que això vindria a l'hora de les postres...

Papallones

L'altre dia el manàger d'Anna Pavlova va convidar unes quantes personalitats de Barcelona i els periodistes a pendre el te al Colon amb la ballarina internacional. Es reuniren en petites taules dames de l'aristocràcia, senyors de la peixera del Liceu, crítics musicals i repòrters. Anna i el seu marit anaven de taula en taula xerrant amb els periodistes i contant totes les anècdotes possibles per a donar material d'informació...

Quan la ballarina s'aixecava d'una taula hi seia el marit, i quan aquest deixava buida la cadira hi seia el senyor Mestres... Així es repartien les visites...

— Semblen papallones — va dir un amic—. Això em recorda l'època del joc a Barcelona, quan els nostres establiments estaven sempre plens i calia canviar les visites perquè els clients fessin consumacions...

Un senyor de Barcelona

En aribar a la taula d'uns periodistes, entre els quals hi havia un tal senyor Bruguera, soci del Liceu, aquest senyor es va creure que la senyora Pavlova era allà per sentir-lo a ell. Els periodistes volien sentir-la parlar a ella, que s'expliqués, que contés impressions, que respongués a les seves preguntes, i el senyor Bruguera li va començar a donar un curs de dansa:

— Miri, aquí hem tingut els ballets russos, sap? Quan el Sergi de Diaghilev va estar entre nosaltres, jo li vaig aconsellar que canviés les ballarines perquè...

La senyora Pavlova se'l mirava com una cosa estranya.

De cop i volta un periodista li va preguntar no sabem què...

— Vous dites...? — va dir la Pavlova.

I llavors el senyor de Barcelona, reprenent la paraula del periodista, respongué:

— El senyor li pregunta si creu vostè possibles els ballets espanyols. Però, miri, això no pot ser perquè, veurà, ja l'hi diré jo...

Tothom estava parat davant d'aquell home que parlava un francès de cap d'estació.

Les ballarines del Liceu

Llavors el senyor Bruguera cregué pertinent malparlar de les ballarines de Barcelona:

— Miri, senyora, aquí no és possible tenir bones ballarines. Ja li diré per què... Quasi totes les ballarines del Liceu són filles de carreters, de gent baixa sense cap mena d'educació... Aprenen a ballar, no com una professió, sinó com un ofici, i quan ja són una mica grans les mares les hi diuen: «Nenes, espavileu-vos, apa, heu de buscar un senyor que us posi pis... Apa, nenes...» *C'est à dire* que les ballarines tenen el ball com un ganxo per buscar un amant...

Tant el senyor Simó, Mas, Madrid, i d'altres que hi havia es glaçaren en sentir aquelles enormitats d'aquell jove liceista.

Quan se n'anà el senyor Bruguera, calgue que tant l'empesari senyor Mestres, com els altres demanessin perdó a la senyora Pavlova.

En banquet d'homenatge per la seva manera de fer expansió ciutadana li podria estar ben servit al senyor Bruguera.

Resposta de la senyora Pavlova

Quan el senyor Mestres va dir a Anna Pavlova que disculpés les «gaffes» del jove liceista, la ballarina va dir:

— No cal, no cal... Ja hi estic acostumada... Sense aquests incidents, tots serien correctes.

Trigèmin, trigèsim i trisagi

Tothom pretén haver-ho sentit. La veritat és que nosaltres no hi érem. El fet és que es diu que després de visitar el doctor Asuero la rotativa del diari més ilustrat de tots, el seu propietari, el conegut ex-senador, va dir-li:

— A ver, doctor, si nos dice cuatro tonterias sobre el trisagio.

— Sobre el trigésimo — va corregir, baixet el redactor més rabassut i saberut de la casa.

Una paràbola

L'actor Antoni Alarma, que del Romea ha passat al Talia, explica d'una manera molt pintoresca els motius que l'han obligat a bandonar la companyia Vila - Daví. La qüestió ve del repartiment de *La sorpresa d'Eva*. Sembla que En Millàs-Raurell havia promès a l'Alarma que el paper del jove pintor era escrit expressament per a ell. Així i tot, hom el va donar a l'actor Ventayols.

— Això fa el mateix efecte — diu l'Alarma — que em fes fer un vetit. Al portar-me'l a casa, el sastre s'equivoca, i el porta al veí del pis de sota. «Caram, no està mal aquest *trajet*!», diu el veí. I vet aquí que se'l posa i se'n va a passejar per la Rambla. Encara que el vestit li caigui que ni pintat, jo tinc el meu perfecte dret de queixar-me. No els sembla?

Desgraciadament, no tots els empresaris estan disposats a comprendre aquestes remarques tan inspirades.

Cadascú el que sigui seu

Millàs-Raurell fa dir a un dels personatges de la seva obra *La sorpresa d'Eva*:

— Hi ha autors dramàtics que s'han fet un prestigi a base de fracassos.

Aquesta frase, qui més qui menys, tots la coneixíem fa bastant temps. Hom l'aplicava, generalment, al senyor Adrià Gual, però ara sembla que les coses han canviat, i és el senyor Ambrosi Carrion el que té els drets més legítims a fruir dels beneficis d'aquesta afortunada flor d'esprit.

Va per ell el pollastre?

En Millàs-Raurell té la paraula.

Les "Sorpreses" d'Eva

A Romea, durant la representació de *La Sorpresa d'Eva* de Millàs-Raurell, una nit de «Tertúlia X», una espiritual espectadora segueix amb tot interès el curs de l'obra.

Sabut és que en el primer acte la protagonista fa l'apologia apassionada del seu marit, els projectes del qual creu inspirats en el més pur altruisme, i és decebuda en el desenllaç per la brutal declaració d'ell que aquells projectes no han estat mai altra cosa que grans negocis financiers.

En caure el teló, l'espiritual espectadora fa un gran respir de satisfacció, i diu:

— Trobo que aquest home té raó... ai, filla! si amb el que en deia la seva dona al primer acte, em pensava que *a lo menos* era un «anarquista»!!

Fantasia litúrgica

El senyor Ubito Güell, que és un senyor que sap guardar tots els respectes a la tradició i a les creences, va ajudar una missa, últimament. Hom diu que es va sortir molt bé de la seva labor d'escolà.

A remarcar, només, una curiosa galanteria a l'hora d'omplir el calze. Mentre abocava les canadelles, va confiar al capellà que oficiava:

— Alella 1925.

La Història de Catalunya

La Nau pregunta als nostres homes de lletres com esmercen les hores del dia. Hi ha hagut respostes molt bones. Una de les de més *punta*, la de l'editor Lòpez Llausàs, que compta com a feina quotidiana invariable uns «trucs de telèfon a Rovira i Virgili, per veure com té les proves o el nou original de la *Història de Catalunya*».

Els subscriptors de la *Història*, en llegirho, s'han reconciliat amb En Lòpez Llausàs.

Ara es vol casar

«J'ai juste 34 ans. Si un jour je me marie, je connaîtrai peut-être l'ordre absolu. Mon cœur me dit que mes jours réels et idéaux vont trouver un accord définitif le jour que les mains d'une femme les mettront ensemble.»

¿Una correspondència de qualsevol revista de modes familiar i francesa d'un cavaller en cerca de «l'âme sœur»? No; la simple traducció de «Acabo de fer 34 anys. Potser si algun dia em caso, coneixeré l'ordre absolut. El cor em diu que els meus dies reals i ideals trobaran l'acord definitiu el dia que els ajuntin les mans d'una dona.»

¿L'anuncia a *La Vanguardia* d'un jove romàntic i casador? No; un fragment de la resposta d'Agustí Esclasans a l'enquesta del diari renocturn *La Nau* sobre «Com distribuïu normalment les hores del dia?»

Cruel enigma

A l'enquesta de *La Nau*, que pregunta: «Com distribuïu les hores del dia?», comença la seva resposta Josep M.ª Folch i Torres de la següent manera:

«D'ençà que no publico la novella mensual no em llevo gaire de matí. Sempre, però, sóc de peus a terra a dos quarts de vuit.»

Què dimonis devien tenir a veure els peus de Josep M.ª Folch i Torres amb les seves novelles mensuals?

Premi al valor

De *Las Noticias* del 17 de desembre de l'any passat, entre altres de Tarragona:

«Ha dado a luz una hermosa niña, doña Merbau, cabo de Somatén del distrito.»

Nosaltres que no acostumem a llegir molts diaris sinó al cap de cert temps i de manera fragmentària, ens apressem a donar l'enhorabona al valerós pare de la criatura.

Lectura per a refredats

Feia temps que hom no llegia articles d'En Francesc Pujols, el nostre ilustre col·laborador. L'altre dia, però, va sortir en aquestes pàgines *L'any 30*.

Angel Ferran fou preguntat:

— Ja heu llegit el darrer article d'En Pujols?

— Encara no estic refredat — féu.

— ...?

— Sí, home; són articles que s'han de llegir aguantant una bona estona la respiració. I quan estàs refredat, va bé, perquè com que tens el nas tapat, respires de tard en tard ja de natural. El refredat s'ho duu.

El pesebrisme pairal

L'òrgan del pesebrisme pairal cada dia fa més bonic. El general Losada, en prohibir les caputxetes i els pomells, va suprimir una gran part de la carrincloneria *nostrada*, però ha quedat encara això del pesebrisme.

L'altre dia *La Veu* deia: «Demà es diran misses per l'ànima del distingit pesebrista...»

El "Manu de la Sota"

Dissabte passat Manuel de la Sota havia de donar una conferència a la Sala Mozart, sota l'organització de la Federació Catalana de Futbol, diguem d'En Josep Ildefons Sunyol.

La vigília es va canviar el lloc de celebració. Tindria lloc al Coliseu Pompeia.

Entre que *La Nau dels Esports*, per fer més popular el conferenciant, li diu el *Manu de la Sota*, com qualsevol paiet de Sans, que va córrer que l'acte se celebrava al Pompeia, i que els futbolistes coneixen més el Paral·lel que les societats de barriada, no foren pocs els que es digueren:

— Té, així va bé, i de passada veurem unes quantes mosses.

Però al Pompeia del Paral·lel el *Manu* no hi era, i a l'hora de la conferència me'ls hi feren un vodevil.

LA HIGIENE I ELS SALVATGES

Des de 1842, França estén el seu mantell protector damunt algunes illes llunyanes del Pacífic. Deixem de banda Nord-Amèrica i el Japó, i sobretot Anglaterra i Alemanya. Per a la possessió de les dites illes polinèsiques, hi ha hagut lluites, intrigues, conflictes i debats de totes menes. I les primeres víctimes d'aqueixes ambicions han estat els innocents salvatges.

Història? — No.

Política? — I ara!

Filosofia? — Fugiu!

Es tracta simplement d'una graciosa anècdota d'higiene colonial.

Un matí xafogós del mes d'octubre, el Governador de l'Oceania Francesa es llevà de mal humor. Damunt la seva taula de despatx hi havia una lletra del Ministre de Colònies. Una «ordre superior» endolcida per aquells «cher ami», «cher collaborateur» que tan bonic fan en una lletra de ministre sense comprometre'l a res. En la missiva cordialíssima arribada del Ministeri es parlava de salut pública. El senyor ministre «trobava» que les Colònies Franceses del Pacífic mancaven d'higiene en general, i «demanava» al seu «cher Gouverneur» que hi posés un remei ràpid i eficaç. «Desitjava» que el primer funcionari de tota l'Oceania Francesa firmés un decret que fos digne de l'alta civilització del poble francès i també dels estimats maorís, «vos doux et braves administrés».

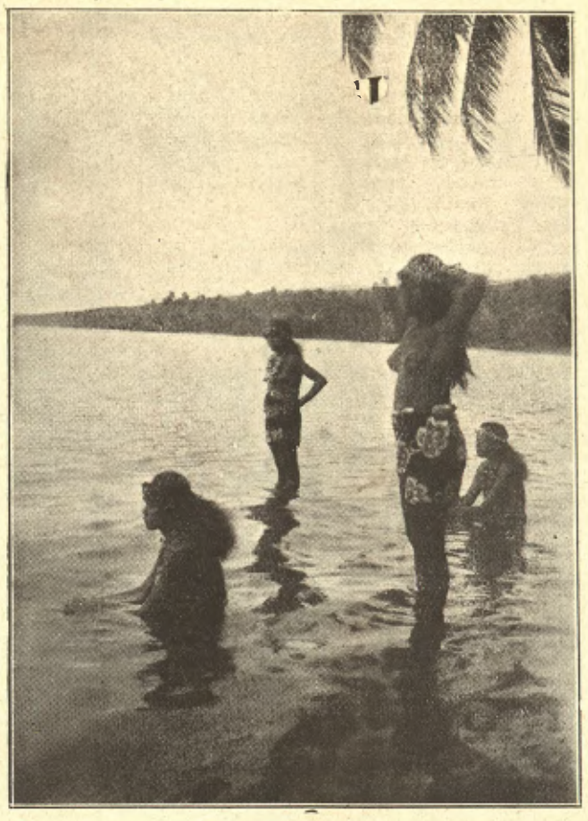

El pobre Governador va sentir-se aclaparat, va fer un gest de suprema impotència.

— *Nom de D. de nom de D.*! Un decret sobre higiene? Com se les arreglaria?

Ell era d'Avinyó, d'aquella terra assolellada i esventada tan gallo-romana, tan històrica i pintoresca, però tan poc entesa en higiene. Vint anys de funcionarisme a les Colònies li havien fet oblidar les poques nocions que en tenia en sortir de França. De tant en tant (cada cinc o sis anys) tornava a la seva terra per passar-hi unes curtes vacances. Una ràpida visió de París i Marsella no varen pas instruir-lo gaire més sobre aqueixa qüestió que avui el turmentava. A casa seva, a Provença, encara es rentaven en una palangana que omplien amb un gerro petit. «Les lieux» es trobaven al capdavall del jardí, en una mísera caseta de fusta que brandava. Els dies de mistral feia feredat d'estar-hi. Els Boudet eren del bo i millor de les rodalies, i la seva casa-castell era l'admiració de paisans i forasters. Ell havia sentit parlar a França de «cabinet anglais», de cambra de bany i de dutxa, però no veia el mitjà d'instal·lar-ne en les cabanes dels salvatges, en totes les illes polinèsiques.

— Higiene!... higiene!... Potser no es rentaven prou?

Cridà el seu secretari particular, que era, ensems, el «chef du Protocole». Es tractava d'un mestís de negre eixit de les Petites Antilles Franceses. Va consultar-lo. El martiniquès es va quedar perplex. Mai dels mais, ni tan sols en les hores lluminoses d'insomni, en les quals es veia revestit de l'alt comandament d'un arxipèlag, no havia pensat en higiene.

— *Non, monsieur le Gouverneur, je ne sais pas.*

— Anem a fer una visita d'inspecció pels voltants de l'illa — va dir el primer funcionari —. Així ens orientarem.

Va cridar el seu xofer maorí, va demanar-li el seu Citroën 10 HP. i amb gest comminador va dir-li:

— *A la campagne*!

— *De quel côté, monsieur le Gouverneur?*

— *Du côté d'Arue. Vite*!

El deu cavalls governamental va travessar la població com un coet. Al davant la bandera tricolor, al darrera el número 60. Mec. mec. mec. Soroll de ferro vell. Expectació. Núvol de polseguera. Res no mancava a la importància del cas.

Més tard vingué la gran placidesa dels camps, els turons suaument ondulats encatifats de verdes falgueres. Els rectangles desiguals d'ensiam, de blat de moro, clapejant el flanc de la muntanya. I la gran serenitat del llac del Pacífic, ençà d'esculls. De tant en tant una cabana enclofada sota els tendríssims bananers. Després la taca d'una piroga que llisca damunt l'espill de l'aigua. I una olor persistent de goiaves escalfades pel sol, barrejada amb la flaire de iode del corall dessecat. Més lluny, la vertiginosa pujada de Haapape amb la sumptuosa visió de la immensa badia de Cook. La ruta davalla novament i s'enfonsa altre cop sota l'atapeït brancam de la selva. Després apareixen els penya-segats de Papenoo i la visió esfereïdora de la llebroseria, amb els seus homes mutilats, presoners fins la mort en aquell tràgic casal. L'auto governamental passà de llarg. «Lepra» i «higiene» eren dos mots que no lligaven dintre el cervell d'aquells dos homes.

Com més la ruta va cap a l'est més les visions de la natura esdevenen solitàries i salvatges. Pels espadats de Hitia i Tiarei l'auto seguia la ruta arran de cinglera. Es divisaven de lluny les valls estretes i desertes sota un vel blavós de misteri.

Sense gaudir ni poc ni molt de les belleses d'aquella passejada matinal els honrats funcionaris pensaven en la Higiene. A Hitia, després de tres hores de marxa, el Governador decidí d'aturar-se. Ho feren prop d'un rierol que s'escolava clar i transparent sota l'atapeït brancam d'un obac. Era un lloc ple de placidesa. L'aigua hi corria amb una lleugera remor; i, mig nua, una noia hi rentava. Els tres homes es quedaren embabiecats. La hitiana els somrigué graciosament. El xofer va dir-li en maorí:

— Et refresques les anques? (Els maorís no gasten eufemismes.)

— Silenci! — va cridar la suprema autoritat de l'illa —, vull interrogar aquesta noia. (L'obsessió de la higiene llevava al pobre home tot sentiment de plasticitat o de gaudi.)

— Què fas en aquest torrent?

La niciesa de la qüestió va deixar la tahitiana muda i esverada, esguardava el governador amb inquietud, amb uns ullassos sorpresos.

— Bé — continuà el funcionari prescindint de la resposta —. Rentaves, veritat?

— Sí, senyor Governador, rentava.

— Amb sabó?

— Amb sabó, senyor Governador

— De Marsella?

— No, senyor Governador, de Nova Zelanda

— Molt bé. L'aigua és corrent, veritat?

La noia es posà a riure.

— Ja ho crec que corre. Miri, veu aquestes flors que passen? (va atrapar-ne una que el corrent arrossegava). Doncs vénen de molt lluny; només neixen dintre la vall amunt, amunt...

— I aquesta aigua on va a parar?

— Al mar, senyor Governador; no lluny d'aquí.

— Bé, molt bé — va dir el personatge oficial —; gràcies, filla meva. — Després, dirigint-se al seu secretari:

— Em sembla que no hi ha res a dir, veritat? Aquesta noia renta amb «higiene».

— Amb tanta higiene com ho faria una martiniquesa, senyor Governador, que ja és molt dir!

La inspecció continuà d'aquesta guisa pels districtes llunyans. Un xic més enllà varen trobar un indígena que construïa una piroga.

— *Yaorana*!

— *Yaorana*!

— *Maitai autou?*

— *Maitai, maururu*!

El salvatge somreia tot mostrant unes dents esclatants de bellesa i netedat. El Governador va aprofitar l'avinentesa per a interrogar-lo. Sense cap mena de preàmbul, li va fer dir en polinèsic «si ja es rentava les dents».

— Rentar-me les dents, jo? — va cridar l'individu —. Mireu! — Les hi mostrà tan a prop i amb un gest tan ràpid que el funcionari reculà d'un pas, esverat. Dominant la seva emoció va dir-li amablement que ja era ben palès que les portava netes, però que «com ho feia si no se les rentava?» Aleshores aquell home de la selva va donar una llarga explicació. Gesticulava, mostrava els cocoters, les seves mans, la boca. El xofer traduí:

— Diu que arrenca les fibres dels cocos amb les dents una pila de vegades cada dia.

El Governador no s'ho volia creure.

— Diu que els deixa més nets que una cara afaitada de nou.

Però com que els funcionaris dubtaven encara, el salvatge va fer immediatament una demostració. Va enfilar-se damunt d'un cocoter, valent-se de les mans i dels peus, com un simi, va abastar alguns fruits que anava deixant caure estrepitosament, i perillosament pels viatgers. Després es deixà relliscar per la soca i agafant un coco va clavar-hi les dents amb delit. Dentada ací, dentada allà, les fibres volaven pertot arreu com una cabellera tallada, i en menys de cinc minuts el coco quedà net i pelat. El Governador no sabia avenir-se'n, però començava a impacientar-se. Un quartet abans una idea lluminosa li havia travessat el cervell: Pensava fer obligatori pels habitants de Tahiti el raspall i la pasta dentífrica, però ara, després de la demostració, comprenia la inutilitat de semblants precaucions.

Aquella visita d'inspecció li reservava molts i molts desenganys. En anar d'un indígena a l'altre descobria una higiene perfecta i natural, mil vegades més simple i veritable que tots els decrets que poguessin sortir del Ministeri de Colònies. Però com que «calia» fer «quelcom», ell va seguir inspeccionant. Es trobà que les dones, els homes i els infants es banyaven dues vegades cada dia, que es netejaven les dents sense proposar-s'ho i que es canviaven la poca roba que duien tant o més sovint que ell mateix. Rentaven amb sabó i aigua corrent, espolsaven i ensabonaven les estores i els coixins, desinfectant-los a l'aire i al sol. Desesperat de tant rodar per l'illa sense trobar un indici que li suggerís una trista idea salvadora, el conscienciós funcionari va decidir tornar a Papeete. Portava el cervell buit, el cor trist i la gola eixuta. La set va fer-lo aturar a Pepenoo, ja cap al tard d'aquell dia memorable. I allí trobà (voler del seu gloriós destí) la desitjada inspiració, el compliment del deure i fins la immortalitat! Una necessitat ben simple i ben comú va fer que s'adonés que a Oceania, lluny de la capital, mancaven aquelles gracioses i útils casetes que semblen de joguina, complement de les cases de camp al seu país. Aquells poc perfumats però caríssims llocs que un hom cerca amb daler a desgrat del vent i de la pluja. A Tahiti, els indígenes n'havien prescindit fins aleshores. Ells solen escampar certes coses per la brosta i per la sorra, la marejada i els turlurus (mena de cranc de terra molt voraç) es cuiden de la neteja. Certament que la higiene no hi anava a guanyar res amb «les casetes», però com que calia un decret tant sí com no, el decret va redactar-se, i signar-se. L'ordre es va estendre per tota l'Oceania Francesa: Raiatea, Tahaa, Huhaine, Bora-Bora, fins a les illes del corall, fins al lluny de tot de l'Arxipèlag de Gambiers. El gendarme del lloc arribava a les cabanes dels salvatges i els intimava a construïr una barraqueta «de seguida».

Si aneu un dia a les Illes Franceses del Pacífic en trobareu pertot arreu. Cada u, segons les seves forces i els seus mitjans, ha obeït les ordres del Governador General (els «mutois» no bromegen amb les ordres).

Aquests inestètics monuments trenquen arbitràriament la bellesa del paisatge polinèsic. Els salvatges no s'hi acosten mai (gràcies a Déu i a llur sentit comú). Però elles serveixen, les tristes construccions, per a commemorar la gesta d'un Governador Colonial (recompensat per tal motiu amb la Legió d'Honor) i també per repòs de consciència d'un ministre parisenc que no ha posat, ni posarà els peus a Oceania.

AURORA BERTRANA

L'APERITIU

Alfonsina Storni. — En el carnet de ruta avui he apuntat un nom. Seria ridícul creure que el carnet de ruta té una simple utilitat de viatge. També seria ridícul creure que el "viatge" vol dir precisament anar d'un cantó a l'altre, amb una botella termos, una gorra especial per viatges de més de mil quilòmetres, i un exemplar endarrerit de *La Vie parisienne* per donar a entendre que un hom no fa escarafalls i un dia és un dia. Es pot viatjar anant de taula en taula de cafè, o no movent-se de la mateixa taula. En els viatges realistes, el més important és el "looping the loop" de les idees, les sensacions que encaixen la violència d'altres sensacions, o n'absorbeixen lentament l'acaramel·lada fluïdesa. I això no demana tren, ni autocar, ni sirena marina. Hi ha home sedentari en les palpitacions d'un avió, i home viatger en un tristíssim llit de monja, amb un llibre als dits i una cigarreta a la boca. Jo sóc d'aquests darrers, a mi m'agrada viatjar sempre, fins sense moure'm de casa. El meu carnet de ruta el puc fer servir en totes les ocasions, perquè per altra banda no és un objecte material. Es simplement la meva memòria, cada dia més atrotinada i hostil, però no del tot impotent, quan la voluntat hi escriu un nom, una facècia desguitarrada o la projecció d'una llàgrima.

Avui, com he dit, en el meu carnet de ruta he escrit dues paraules: Alfonsina Storni.

He conegut aquesta dama en un sopar una punta protocol·lari, però no sé per què la presència d'aquesta dama ha posat a totes les cares un reflex de comprensió i de simpatia especial.

Alfonsina Storni ve de Buenos Aires, la seva fama és la de la poesia, una fama una mica audaç perquè ha fet el vol transatlàntic i s'ha guanyat les manyagueries de la lletra impresa internacional.

Jo no sé grans coses de la història d'aquesta dama, i conec un nombre reduïdíssim de les seves poesies; m'ha semblat però que la seva vida no s'ha presentat d'una manera fàcil ni pomposa. Ha tingut de fer servir els nervis per la lluita, i les seves dents blanques i perfectes no s'han entretingut sempre amb la polpa excessivament dolça dels fruits del tròpic, sinó que han tingut de barallar-se amb un aire carregat a estones de gasos asfixiants. Això s'endevina perfectament en el rostre d'Alfonsina, d'una gran potència muscular, músculs petits, afinats i disfressats per una pell massa de clar de lluna, però vibrants en la galta, en el nas, en el front.

Alfonsina fa pensar en alguna rebel femella d'un déu de les costes del Pacífic. Aquells déus que tenen les galtes de coco, i uns llavis fets amb plomes metàl·liques d'ocell del paradís. Però no ens enganyem, aquesta dama és d'extracció europea; la seva poesia també és d'extracció europea, té tot el cansament, tot el blau corrosiu, tota la sensualitat profunda i tota la tristesa agra d'aquestes cales tan aparentment delicades que tant es poden trobar a Almeria, com a San Remo, com en un país de grecs infames, xerraires i pescadors de corall.

Alfonsina és menuda i seca i té el cabell pintat d'un ros de music-hall. El seu vestit és del verd d'aquelles persianes que pintaven l'any 1860, "...les persiennes, abri des secrètes luxures"...

En el coll d'Alfonsina hi ha un collaret de grans cristalls opacs, opacs com el gris blanc que tenen les vidrieres de les cambres de bany dels hotels equívocs. Del centre del collaret penja una gran pedra gravada; jo no sóc prou indiscret per examinar què és el que hi ha representat en la pedra, podria ésser—jo m'ho imagino—una d'aquelles històries que feia gravar l'emperador Callígula, o un altre sapastre com ell, per regalar a les amistats.

De la veu d'Alfonsina, en el meu carnet de ruta, hi ha un ressò de corda de violoncel tocat per un virtuós, malcarat i exigent amb el públic. Aquests virtuosos acostumen a tenir moments inefables d'imprevist, inefables com la veu d'Alfonsina Storni.

He conegut molta mel avariada d'importació americana. De Buenos Aires no en tinc precisament una idea pura pintada en gris i negre. He olorat moltes flors pèssimes i he vist molta literatura que no era res més que literatura, i venia precisament de les costes de l'Amèrica llatina. De tant en tant, però, m'ha caigut a flor de mirada una madrèpora rasposa de la millor sal. De tant en tant he conegut alguna cosa sud americana que es pot qualificar d'"excellent".

Res, però, com aquest cabell, com aquesta cara muscular, com aquesta veu i aquesta poesia d'Alfonsina Storni.

Des d'un dia—ja fa molt temps d'això—que vaig estrènyer la mà "desfeta" de Rubén Darío, una mà que anava camí del cementiri, no he pogut apuntar en el meu carnet de ruta un nom tan autèntic com el d'Alfonsina Storni, no he pogut estrènyer una mà tan fina, tan ateranyinada de nervis, tan vibrant de simpatia...

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Pàgines viscudes del 88

A l'Exposició de la Premsa, a la casa de la Premsa de l'Exposició (cap-i-cua) trobem, al stand del *Diario Mercantil* i en un volum obert que presenta al públic la primera pàgina del número del 21 de març de 1888, una notícia de Màlaga, «Un fin trágico», que és tot un drama o tot un cuplet.

Es tracta d'un soldat repatriat de Cuba que roba 25 pessetes a la seva mare i un vestit al «casero» i fuig de casa. No el poden trobar; el «casero» acusa la mare de complicitat si ella mateixa no denuncia el lladre. Amb el cor mig partit, ella ho fa, i en sortir de fer-ho — oh fatalitat! — troba el fill. L'increpa; li diu el que ha fet. El fill li respon que tot ho suportaria menys que la seva promesa se n'assabentés. La mare li diu el greu que tot això li sap i aleshores el fill li diu que més greu li sabrà el que tot seguit succeirà, treu una pistola. Esfereïda, pensant que va per ella, fuig, i ara copiem textualment:

«Mientras tanto el joven apuntó el cañón a su cabeza e hizo fuego, entrándole el proyectil en dirección al ojo izquierdo.

»Su muerte debió ser momentánea.

»Al sentir el disparo retrocedió su madre, arrepentida de su huída, y la desventurada se abrazó a aquel cuerpo que por momentos iba quedando frío, del cual no se separó hasta que se presentó el Juzgado.»

I debia ésser aleshores que el cadàver es deuria aixecar, per manament del Jutjat, i retornat de su «muerte momentánea».

Compteu la mare que contenta!

Per visitar l'Exposició de Sevilla

així com **Saragossa, Monestir de Piedra, Madrid, Córdoba, Granada, Serra Nevada, Múrcia, Alacant, Alcoi, València, Tarragona**

sortiran de **Barcelona**, amb data 20 de gener i 8 de febrer, les dues

PROXIMES EXCURSIONS EN AUTOCAR

(tipus Pullmann proveït de calefacció per aire) que amb creixent èxit organitza

VIAJES MARSANS, S. A.

Quinze dies de deliciós viatge comprenent tota despesa d'allotjament i pensió en hotels de primer ordre, impostos, propines, etc., per només

Pessetes 775, per persona

Detalls a satisfacció seran donats a qui en sol·liciti de qualsevol de les sucursals i corresponsals de VIAJES MARSANS, S. A., o de la Casa Central de Barcelona, Rambla de Canaletes, 2 i 4, apartat núm. 1.

IMPORTANT. — Els turistes poden agregar-se a l'excursió en qualsevol població de les de l'itinerari, tornant-hi després d'una estada de quatre dies per a la visita de l'Exposició de Barcelona. Informes sobre demanda.

TOS BRONQUITIS, CATARROS, ASMA, etc.

La verdadera medicación balsámica la encontrará con el uso de las

PASTILLAS MORELLO

Aigua mineral natural

Vichy Català

Digestiva

Excel·lent per a taula

De La Haia a Ginebra

Aquest mes de gener de 1930 és d'una gran activitat política internacional. La Conferència da La Haia al començament i la Conferència Naval al final, amb una reunió del Consell de la Societat de Nacions al mig, no hauran deixat ni un moment de repòs als homes polítics que prenen part en aquesta classe de debats.

En realitat la Conferència de La Haia, després de l'enrenou mogut per Snowden l'estiu passat, va deixar de tenir un gros interès polític en quedar definides les bases del futur acord. Un cop sentades aquestes bases, la discussió del protocol final, redactat per un comitè d'experts, que actualment té lloc a La Haia, evidentment ofereix menys interès per a l'opinió política del món.

Naturalment que si l'acord del mes d'agost es trenqués, la qüestió tornaria a agafar les proporcions d'abans, o més encara. Però no sembla que les coses vagin per aquest camí. El caràcter tècnic, més que polític, de la conferència explica que ni Mac Donald ni Henderson hi hagin acudit i que Briand quedés aparentment en segon terme. A causa d'aquesta absència dels homes més habituals a parlar el llenguatge de Locarno, s'ha usat a La Haia, en alguns discursos, la manera forta de Snowden. Però no sembla possible, almenys quan escrivim aquestes ratlles, cap ruptura sensacional.

En el moment de concertar un protocol final, naturalment tothom procura fer més o menys una política de prestigi. Un acord polític de principi és una orientació, mentre que un acord definitiu és un compromís. I s'ha de filar més prim. Per això, segurament, Briand ha cedit el pas a Tardieu, que té la confiança de les dretes franceses, actual majoria a la Cambra, i que té un prestigi d'home inflexible que farà que el compromís acceptat per ell sigui més ben acollit per l'opinió del seu país. Per això també els alemanys, sense la gran figura de Streseman i després de la violenta campanya del Dr. Schatch — que a La Haia tindrà forçosament d'agafar un to més moderat — procuren treure els màxims aventatges abans de signar el compromís. Però tot fa suposar que, encara que es volgués, ningú no pendria la responsabilitat d'una ruptura que podria tenir fatals conseqüències.

Sembla, doncs, que aquesta setmana la Conferència de La Haia quedarà definitivament closa. La importància de l'acord s'ha fet notar tantes vegades, que seria inútil repetir-ho. Però es pot dir una vegada més, i amb raó, que s'obre un nou període en les relacions internacionals. Els deutes interaliats passen, pel moment, del terreny polític al comercial, i queda definitivament creada la Banca internacional de Pagaments que pot jugar un paper de primer ordre en el que en podríem dir la nova Europa.

* * *

Mentre s'acaben els debats a La Haia, a Ginebra es reuneix per la vegada 58, el Consell de la Societat de Nacions, aproximadament al cap de deu anys de la seva primera reunió. En aquesta reunió del Consell, un assumpte domina tots els altres inscrits a l'ordre del dia, i és la convocació de la conferència diplomàtica per la treva duanera. Com tothom recordarà, l'Assemblea de la Societat de Nacions va votar una resolució sobre la conveniència d'establir una treva duanera de dos anys, durant els quals, els Estats que s'hi avinguessin, es comprometien a no aixecar les seves tarifes duaneres. És a dir, una espècie d'armistici que permetria estudiar els remeis de l'actual situació del comerç internacional, i que portaria com a conseqüència la convocació d'una conferència econòmica internacional a la qual serian invitats tots els Estats, membres o no de la Societats de Nacions, i que tindria un caràcter polític més que tècnic, com la de l'any 1927.

Com a començament de les negociacions per concloure aquesta treva, els Estats membres de la Societat de Nacions havien de notificar al Secretari, abans del 31 de desembre passat, si estaven disposats en principi a discutir la manera de portar-la a cap. I el Consell, examinades les contestacions — que fins avui són 29 d'afirmatives, encara que amb reserves — decidirà si és convenient la convocació de la dita conferència. Aquesta és la tasca de l'actual Consell que ha portat a Ginebra deu Ministres de Comerç de diversos Estats, cosa no gaire corrent a la Societat de Nacions.

Però el veritable interès del Consell sembla que resideix en les converses que tindran lloc en els passadissos de la Societat de Nacions. Sobretot en les converses entre Briand i Grandi, a les que deurà cooperar Henderson, i que poden ésser una introducció a la Conferència Naval i a la qüestió del pacte del Mediterrani.

CURTIUS, el successor de Stresemann en el ministeri d'Afers Estrangers d'Alemanya

Per primera vegada Grandi, ministre d'Afers estrangers d'Itàlia, pren contacte amb la Societat de Nacions, on fins ara el feixisme era representat per Scialoja. Aquesta substitució ha estat comentada. Scialoja era un dels homes més fins i intelligents de Ginebra, i malgrat ésser el portaveu d'un govern feixista tenia un gran prestigi. S'ha dit que la seva substitució era deguda a no estar prou identificat amb el règim. És molt difícil saber a què obeeix un canvi així en un govern com el de Roma. L'afirmació és molt possible, però també podria ésser que s'hagués cregut més convenient una conversa de Briand amb Grandi, que per la seva situació a Itàlia, si no pel seu prestigi internacional, és més acreditat per a dur-la a terme.

El que sembla un fet és que hi ha interès per part de França a llimar tan com es pugui les asprors que la separen d'Itàlia. El pretès complot descobert últimament a París en podria ésser una manifestació. Els complots juguen un paper molt important en la vida internacional del feixisme i el d'ara sembla que, com tants d'altres, no és més que una maniobra. El que és incomprensible és que s'hagi escapat maliciosament que anava dirigit contra la Delegació italiana a la Societat de Nacions. ¿És que Grandi ha tingut por de sortir a l'estranger sense assegurar-se una bona vigilància? És difícil saber a què atendre's. Són misteris del règim feixista.

V. H.

Mirant a fora

Una obra mancada

Gairebé els mateixos dies que al nostre Conferentia Club *es va destinar una sessió a parlar de la vida intima de Rodin, l'escriptor francès Jean Ajalbert publicava el seu darrer llibre* Misteris de l'Acadèmia Goncourt, *que és un recull de records personals de l'autor, algun dels quals fa precisament referència a Rodin.*

El famós escultor va ésser cridat al Vaticà per fer el bust de Benet XV. Hi va haver algunes sessions de prova a les quals assistia protocolàriament un grup de dignitaris de la cort pontifícia. Al final de cada sessió, el Papa es retirava sense dir un mot, mirant dissimuladament el fang que treballava l'artista. Però després de quatre sessions, com que el bloc semblava igualment informe, el Papa abans de ritirar-se va dir:

— I creieu, senyor Rodin, que jo arribaré a sortir d'aquí dintre?

Va ésser la darrera visita. El bust no va passar endavant.

— No m'ha entès pas — deia Rodin —. No és ell el que jo volia fer, sinó tot el papat.

Aixequeu-vos

En el cèlebre reportatge sobre la seva darrera estada a Roma, Henri Rivaud explica com el poble italià ha trobat la manera, poc intrèpida certament, però sempre perillosa, d'expressar la seva disconformitat contra l'arbitrarietat i les vexacions del feixisme. Centenars d'epigrames i d'historietes burlesques, de les quals és el Duce el primer personatge, corren a veu baixa per tota la ciutat, desafiant les possibles represàlies de la policia secreta. Entre elles, conta la següent:

Una nit Mussolini se'n va tot sol a un cinema de barriada per a poder fruir d'amagat l'homenatge anònim de la multitud a la seva persona. Perfectament desconegut i protegit per la foscor, pren lloc al fons de la sala. Es projecta, com és natural, un film feixista, i seguint la regla del cas, el públic s'aixeca cada cop que l'efigie del Duce apareix a la pantalla. Mussolini no es mou per veure el que passa. La gent se'l mira extranyada i s'insinua una protesta. Uns milicians feixistes comencen a enfadar-se. Per fi, l'amo de l'establiment s'avança ràpid i tocant per l'espatlla al desconegut irreverent:

— Senyor — li diu en to enèrgic — us teniu d'aixecar!

I després, parlant-li a l'orella: — Aquí tots pensem com vós, però aixequeu-vos com nosaltres si no us voleu comprometre.

El capital

Miss Margaret Bondfield, ministre del Treball del Govern Mac Donald, és una dona d'un esperit pràctic, que no s'entrebanca amb les teories. Fa uns mesos va ésser invitada, per raó del seu càrrec, a un dinar al Club Comercial de Londres. A l'hora dels brindis, el president del Club s'aixeca i molt amablement fa observar a la ministre laborista que està rodejada de capitalistes.

Sense torbar-se, Miss Bondfield, en pendre la paraula, diu que es troba molt bé entre tants capitalistes perquè — afegeix tranquillament:

— El capital és i serà sempre capital encara que el món sencer es faci socialista. Tota la qüestió està en saber qui serà, amb el temps, el que controlarà aquest capital.

Un consell

L'anecdotari de Lenin és molt pobre en mots d'esperit. *Si en va fer algun va ésser per dir mal dels seus amics, que era la seva afició predilecta. Per això, després de la seva mort, sempre que els amics es barallen, troben almenys un text de Lenin per atacar l'adversari. El seu darrer biògraf ha pogut copsar una frase que és d'aquest mateix to.*

Va tornar de Sibèria, molt fatigat i malalt, el camarada Samoi'of, i veient-lo tan atrapat, Lenin li va dir:

— Us aconsello que no prengueu per metge cap camarada bolxevic. Potser com a polítics no són els pitiors, però com a metges sí. Aneu a veure algun especialista burgès. Serà molt millor. Tot depèn de que el pagueu bé.

Un primer amor

A la segona Conferència de La Haia s'ha parlat molt de Stresemann, que va jugar un paper tan brillant i decisiu a la primera del mes d'Agost. Ha estat un homenatge pòstum, sentit i cordial a l'amic desaparegut. Els intims han explicat un petit episodi de la seva joventut com una prova que la lealtat era la qualitat dominant del gran ministre.

Estudiant de segona ensenyança, es va enamorar d'una noia de la seva edat amb la qual va apendre de ballar. Era el primer amor, sentit amb la vehemència dels pocs anys fins a la gelosia desvetllada per la rivalitat d'un company. Aquest, que encara viu, és el qui ha fet conèixer la carta que va rebre del petit Stresemann: «Sento la més gran estimació pel vostre caràcter i la vostra conducta, i us ho provo dient-vos que sou l'únic home pel qual sento odi.»

La política allarga la vida?

Es un fet remarcat moltes vegades que homes polítics que han desplegat una gran activitat durant la seva vida, viuen molts anys i en plena vigoria física i intellectual.

*Un periodista de l'*Evening Standard *Post ho feia notar un dia a Mr. Mellon, fins no fa gaire secretari d'Afers Estrangers dels Estats Units, que als 76 anys desplegava la mateixa activitat que vint anys enrera.*

— Sembla que la política conserva — deia el periodista —. Lord Balfour a Anglaterra, Clemenceau a França, Hindenburg a Alemanya... Un a cada país...

— Amb això passa — interrompé Míster Mellon somrient afablement — com amb els habitants dels barris malsans. O bé moren en plena joventut o bé arriben a centenaris.

Existeix el Doctor Asuero?

— 14701. El Ritz?

— Sí, senyor.

— Es aquí el doctor Asuero?

— Sí, senyor, però està ocupadíssim. Em sembla que no el podrà pas rebre. Que es tracta d'algun malalt?

— Gràcies per l'interès... No; no es tracta de cap malalt. Periodista. Qüestió de fer un reportatge.

— No sé, veurem... Vingui demà, a dos quarts de cinc de la tarda.

L'endemà a dos quarts de cinc, al Ritz.

— El doctor Asuero?

— No és aquí.

— Es que ahir em varen dir...

— Veurà. Sí que és aquí, però està tan enfeinat... Diem a tothom que és fora.

— Així sí que acabarà la feina aviat.

— No ho cregui. Vostè es vol fer visitar?

— No. Sóc jo que el vull visitar a ell. Periodista.

— Ah, periodista! Doncs, miri: escrigui una carta demanant audiència i explicant els motius de l'entrevista. Nosaltres la hi entregarem. Vostè telefoneja demà, i li comunicarem la contesta. Si li diuen que el doctor Asuero no és a l'hotel, no en faci cas. Expliqui del que es tracta i ja sabrà alguna cosa.

Escrivim la carta. L'endemà, cop de telèfon:

— El doctor Asuero? Poden estalviar-se de dir-me que no hi és. Ja sé de què va...

— Què es tracta d'algun malalt?

— Encara no. Ara, si aquests embolics duren gaire, no en puc respondre. Ahir em varen fer escriure una carta...

— Ah, mo't bé. Ara li posaré comunicació amb la seva cambra.

Una pausa.

— *Diga?*

— El doctor Asuero?

— *No está aquí. Yo soy su enfermera. ¿Qué desea usted?*

Tercera història del periodista, de la carta i del reportatge.

— *Muy bien. Puede usted pasar a las ocho y media. Veremos si le puede recibir.*

A dos quarts de nou tampoc hi va haver manera de veure el senyor Asuero. El gran home se n'havia anat a sopar a l'Or del Rhin, perquè sembla que al Ritz no el tracten prou bé.

Un empleat de la casa ens ofereix una lluminosa solució.

— I si tornés demà? Estigui tranquil, que jo procuraré servir-lo...

L'endemà, el doctor Asuero seguia tan invisible com sempre. En canvi, vàrem poder parlar amb un conegut nostre que sortia de veure'l. Venia d'acompanyar la seva esposa, que sofreix una malaltia nerviosa que li paralitza les dues mans.

— I què, com ha anat això?

Havia anat de la següent manera: L'esposa del nostre amic ja havia estat visitada pel doctor Asuero a San Sebastian. Li va aplicar el seu sistema, en tres consultes.

— Va cobrar un preu molt raonable — ens explica el nostre amic —. Cinquanta pessetes per visita. De totes maneres, el tractament no li va fer cap mena d'efecte. Ara hem tornat a veure el doctor Asuero. Ha dit que estava enfeinadíssim, però, vist que érem antics clients, faria tots els possibles per dedicar-nos una nova consulta.

— I què ha passat?

— Ha passat que, de bones a primeres, ens ha dit que ara una visita seva valia mil pessetes. Li hem contestat que, per aquest preu, tant se valia anar a Londres. I, naturalment, ho hem deixat córrer.

Tot això és veritat. El doctor Asuero cobra les seves visites al Ritz a mil pessetes cada una. Diàriament despatxa de quaranta a cinquanta clients. Dilluns, solament al matí, en va rebre trenta cinc. I no n'hi ha pas per tothom qui en vol. Cal fer-se apuntar en una llibreta que hi ha a l'entrada de l'hotel i esperar un torn rigorós. El doctor Asuero, cada vespre, repassa la llibreta i sols els noms que li fan bona espina són posats a llista de l'endemà. Si no teniu el nom posat en aquesta llista, no cal pas que us feu illusions. I si sentiu una necessitat invencible de fer una coneixença excepcional, creieu-me: us serà molt més fàcil d'anar a veure el Papa de Roma.

* * *

De totes maneres, no ens resignàvem a aquesta mena de fracàs. I ja ens teniu novament enganxats al telèfon. A l'altre cap del fil, la infermera del doctor Asuero.

— *Le aseguro que el doctor Asuero no se encuentra aquí.*

— Doncs qui fa les visites, mentrestant?

— *Su ayudante: el doctor Aguirre.*

— Ah, caram! I els malalts s'hi avenen amb això?

— *La mayoría ni se dan cuenta del cambio.*

— Perfectament. I vostè què en pensa de l'asuerisme?

— *¿Qué quiere usted que le diga? Que está muy bien...*

— Ja és una opinió. S'estarà molts dies, a Barcelona, el Sr. Asuero?

Sembla que marxarà diumenge vinent. Això, diu la infermera, si no s'enfada i decideix anar-se'n abans. Enfadar-se?, pensareu. Per què?

— *Le molestan tanto... Hay tanta gente que quiere verlo...*

Evidentment. Aquest home està carregat de raó.

* * *

Hem acabat per fer-nos amics amb un dels conserges del Ritz. Quan ens veu arribar, ens adreça un somriure commiseratiu i fa un gest d'espatlles carregat d'excuses i de bones intencions. El bon home està positivament desolat de la poca fortuna de les nostres temptatives.

— No s'hi encaparri — diem per aconsolar-lo —. Ja el veurem un dia o altre...

— Avui — ens expliquen — el doctor està molt fatigat. S'ha quedat bona part del dia al llit. Anit varen celebrar no sé què i com que el gran home es fa un deure de no menysprear res del que li ofereixen, es va lliurar de ple a la festa i... allò que passa, sap? Una mica marejadot... Però sembla que no ha estat res, vaja.

Si haguéssim pogut parlar amb aquesta eminència — pensem —, vet aquí que ara no ens hauríem d'entretenir en explicar aquests detallets tan insignificants Però...

Però, heus aquí el doctor Asuero en persona! Acaba d'entrar a l'hotel i es dirigeix ràpidament cap a l'ascensor.

— A veure. Dues paraules, només...

— *Nada, nada. Diga usted que estoy muy contento de Barcelona. Eso es: muy contento. ¡Cuánta amabilidad, cuántas atenciones! Agradecido y maravillado, vamos. Diga también que ahora me voy a América, donde parece que me van a hacer un recibimiento triunfal.*

— Perfectament. I què més?

— *Que estoy satisfechísimo, vamos.*

Estimats lectors, ja ho sabeu, doncs.

* * *

A darrera hora se'ns ha ocorregut un dubte anguniós. Existeix realment el doctor Asuero? Tots aquests misteris, aquests tripijocs de telèfon, de llibreta, d'infermera, de doctor Aguirre, no seran els elements d'una tenebrosa conxorxa? És clar que hi ha les fotografies dels diaris, els testimonis dels malalts. Però, aneu a saber. Fins a quin punt és permès de creure al peu de la lletra el que diuen els diaris o els malalts?

És clar que jo *he vist* el doctor Asuero. Però, qui em respon que el que jo he vist, és, realment, el doctor Asuero? No podria ésser *un altre*? Les inacabables aventures que hem tingut de viure pels baixos de l'Hotel Ritz donen dret a sospitar de tot. A més a més, aquest home fa miracles. I d'un home que fa miracles, vaja, se'n pot esperar qualsevol cosa.

J. M. P.

Aquest número ha estat passat per la censura

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ALTES NOVETATS EN CORBATES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

ESTUFES - BRASERS - CUINES
Carbons PERMANYER
Clarís, 13. Telèf. 10723 - 52081. Barcelona

PHILIPS RADIO
Receptors, Altaveus, Vàlvules, Rectificadors, etc., etc.
Aparell complet: Ptes. 325
Directament a la corrent, amb vàlvules, dispositiu per a l'implificació elèctrica de discos.
J. M. Grau - Electricitat
Ronda Sant Pere, 49

Joies Rellotges
J. Roca
Rambla del Centre 33.
Passatge Bacarat, 2.

RAMON BES & C.A
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utillatge per les Arts Gràfiques
Agullers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

¡Oh, esta neuralgia terrible que ha echado por el suelo nuestros bellos proyectos y nos obliga a quedarnos en casa! ¿Pero cómo nos libraremos de ella si no hacemos más que lamentarnos? Hay que ser razonables y recurrir al remedio que nos devolverá sin tardar nuestra salud y alegría:
CAFIASPIRINA
la cual es también ideal para combatir los dolores de cabeza, de muelas, de oídos o los que acompañan a las molestias periódicas de las señoras.
Levanta las fuerzas sin atacar el corazón ni los riñones, aumenta el bienestar y no atonta como otros similares
Desconfiad de las tabletas sueltas.

LES LLETRES

BELLAFILA COCKTAIL

—I doncs, què feu els joves?—ens pregunta En Josep Carner.

Aquesta és una d'aquelles preguntes que no hi ha manera de contestar com no sigui amb un arrançament d'espatlles o un somriure ple de vaguetat.

—Sí, vaja—repren En Carner—és allò que diuen els versos famosos, injustament oblidats:

Amb punys, bastons i lentes
passeja lo jovent...

Aquest cop Josep Carner ha vingut de L'Havre una mica més arrodonit, més "posat" que la darrera vegada que el vàrem veure. En Carner ja ha trobat el tipus que li correspon per aguantar dignament la glòria i el prestigi de la seva nova categoria de senyor *de certa edat*... Si no es mou d'així, arribarà a la cinquantena com un sucre. Ens sembla que ja hem escrit alguna vegada que En Carner és un dels homes que fan més impressió d'aquest país. La seva conversa té una finor, una qualitat de tot primer ordre. Es capaç de tenir-vos cinc o sis hores seguides pendent de la seva paraula. Saltarà d'un tema a l'altre amb una elegant agilitat, i la seva conversa no perd mai aquest to brillant, original, ple de matisos i de suggestions. El que sorprèn, sobretot, és el perfum, la qualitat de vi ranci que ha agafat el barcelonisme d'En Carner. Perquè tot, en aquest home—l'humor, l'estil, la filosofia—respon a un meravellós barcelonisme. Les gràcies més pures de la nostra ciutat tenen en Carner el seu millor cantor, el seu primer artífex.

JOSEP CARNER

* * *

—Crec que per la salut de la nostra literatura és absolutament necessari trobar un home de prestigi, un fiscalitzador, que controli tot el que s'escriu en català. Ens convindria una mena de Goethe a bon preu, que es cuidés de fer en la literatura la feina depuradora que fa Pompeu Fabra en la gramàtica. Es altament necessari de treure'ns del damunt aquest aire de dispesa que tenen la majoria de coses que s'escriuen en català. Jo sería el primer de portar els meus llibres a aquest venerat censor...

No sabem fins a quin punt és realitzable la teoria de Josep Carner. On trobar aquest possible seny ordenador de la literatura catalana? A no ésser que el mateix Carner es volgués resignar a ocupar la plaça fins que la meravellosa aparició fos un fet...

* * *

—Recordo que a vós us agraden els bons versos—diu En Carner, somrient—. Us en porto uns, molt bonics, del senyor Surinyac Senties. Diuen així:

Quan ve el carter que em porta carta teva,
el veig sempre venir...

En Carner té un *penchant* irresistible per anar falcant els punts més insospitats de les seves remarques amb uns versos amablement grotescos, que la seva prodigiosa memòria li serveix al punt just. A Catalunya existeixen una sèrie inacabable d'obscurs poetes que tothom té oblidats, menys En Josep Carner. Recorda perfectament els seus noms i cognoms i la part més pintoresca de la seva producció. Aquests versos anacrònics, posats en boca d'En Carner, perden la seva qualitat polsosa per esdevenir una cosa viva, d'una força còmica irresistible.

Ella era rosa i manyaga...
mes ell, era valencià!

* * *

—Una vegada, em passejava, amb barca, acompanyat d'En Ruyra i d'En Ferran Agulló. Parlàvem de la facilitat de trobar les rimes. L'Agulló deia que no li costava gens, que era ben capaç d'improvisar versos rimats durant mitja hora seguida.

—Jo—va dir En Ruyra, ficant-se el dit al nas—hi pateixo molt, doncs...

—Evidentment — conclou En Carner—, aquesta era una posició més artística...

* * *

—No puc suportar les penyes de literats. La constant discussió d'afers professionals, em molesta. Jo voto per una penya de gent trempada...

Estem passejant per la Rambla En Carner, Sagarra, Llates i el que escriu. En Carner fa una pausa, i:

—Nosaltres quatre, per exemple, som gent trempada, i famosa. Sobretot vosaltres tres...

Passem per davant del Liceu. Uns cartells de la Pavlova.

—La vaig veure treballar a Londres—diu En Carner—. Feien un ballet de Liszt. Hi havia unes dansarines que representaven els prejudicis. Ara, aquestes coses ja no s'estilen...

Ara parlem del preu de no sé quin producte.

—Val noranta pessetes i pico—dic jo.

—Noranta pessetes i escatx—corregeix En Carner.

—I... escatx?

—Sí. Es una paraula viva, ben catalana, que hem de protegir. Jo hi tinc molt punt a introduir aquests mots, poc coneguts, en la conversa corrent. Tot és qüestió de dir-los amb un gran aplom, sense donar-hi importància. Per aquest sistema, he arribat a fer "passar", sense conflicte immediat, la paraula romandre. En aquests casos, sentiu una emoció solament comparable a la del ciutadà que ha passat una llebre de franc, per davant dels burots...

* * *

—I què, Carner, encara no voleu escriure per al teatre? Ho heu anunciat tantes vegades...

—Sí, em faria molta illusió, però em sembla que no serveixo. Em manca, potser, conviure un quant temps amb la gent dels escenaris, visitar el camerino d'alguna actriu... Aclimatar-me a l'atmosfera d'entre caixes, en fi. Aleshores, potser... Però hi ha una altra cosa que em fa por: aquesta cordialitat gairebé obligada de les nits d'estrena. Això us desconcerta i no hi ha manera de saber on i com us heu equivocat. Jo voldria estrenar en un teatre on no em conegués absolutament ningú. De totes maneres, si trobés un collaborador, potser em decidiria.

Som a la porta de l'hotel on dorm En Carner. Els darrers minuts de la conversa són d'una varietat de temes que esgarrifa. Sembla la roda final d'un castell de focs.

—A Björnson li van preguntar una vegada si les dones havien tingut cap influència en la seva poesia.

—Sí,—va respondre—: els ripis.

JOSEP MARIA PLANES

Una novel·la pornogràfica, per favor!

Esgarrifa de pensar el que succeiria en el món de *Catalunya Social* el dia que el dimoni decidís retirar-se del negoci de la carn. Els plats més forts d'aquesta revista són sempre dirigits contra aquesta substància plena de toxines talment que hom diria que es tracta d'una revista vegetariana. Cada temporada, i aquesta li ha tocat el torn a *Fanny*, de Carles Soldevila, un llibre català almenys és tractat de pornogràfic i passat per les baquetes fins que l'ha coronat l'èxit. Després, naturalment, el lector té una decepció perquè resulta que no és ben bé el que els tècnics de *Catalunya Social* li havien dit, i vindrà dia que aquesta mena de propaganda ja no donarà cap resultat. És per això que creiem que s'hauria d'abandonar aquest procediment. És clar que *Catalunya Social* i els seus homes necessiten un estimulant, però no trobem bé de cap de les maneres que es debilitin la medulla a força d'imaginacions. Portada a aquest extrem la cosa, caldria suprimir les notes de societat dels diaris, perquè, si per exemple el *Brusi* porta: «Ha dado a luz una hermosa niña la señora de X», En Josep M.ª Capdevila, per exemple, diu: «Mau! Ja sabem el que vol dir això; no som pas tan innocents!», i encara més, si el que diu el diari és: «Después de la boda los novios salieron hacia el extranjero, donde les deseamos una deliciosa luna de miel.» «Que es pensen que som tan rucs, preguntarà tot seguit qualsevol director d'*El Matí*, que no sapiguem el que això vol dir? Això és una indecència!»

Tot això ens mou, doncs, a pregar els nostres escriptors que se sortegin cada any per elegir un «boc emissari» que carregaria amb els pecats dels redactors de *Catalunya Social* i *El Matí*, tot escrivint una novella «realment pornogràfica». Aquests senyors podrien veure aleshores ben clar la diferència; podrien desfogar els humors, quedarien amb el cap molt més clar i ningú no hi tindria res a dir perquè tothom hi estaria conforme, cosa que fins els permetria de fer prosèlits i subscriptors, i podrien ocupar-se aleshores de qüestions més importants i lliurar-nos de més greus perills dels quals no s'adonen bo i dedicant-se a fer extractes pornogràfics de qualsevol novella blanca. Podrien investigar, per exemple, i informar-ne les altes esferes, de si es tracta d'una heretgia o bé d'una societat secreta, o d'una de falsificadors, un rètol lluminós que apareix cada nit a la Ronda de la Universitat i que diu *Curas vegetales*. Aquestes sí que són qüestions importants i dignes d'ocupar columnes de diaris, setmanaris i revistes.

A. F.

ELS LLIBRES

FERRAN SOLDEVILA, **Recerques i comentaris** (volum I)
Llibreria Catalònia, 1929.

Ferran Soldevila, en el breu prefaci d'aquest llibre, defineix la seva posició com a historiador, equidistant, ens diu, entre el diletant i l'especialista. I precisa aquests conceptes recolzant en les paraules de Mr. W. R. Halliday: «L'especialista és l'home que coneix cada cop més sobre cada cop cenys (*more and more about less and less*); el diletant, aquell que coneix cada cop menys sobre cada cop més (*less and less about more and more*). Definició justa, la de Halliday; posició justa, la de Soldevila, si del coneixement de la Història n'hem de treure algun profit. És vella — i no pas completament buida — la dita que «la Història és la mestressa de la vida»; cal, però, per a rebre el seu mestratge, que no el cerquem ni amb la limitació de l'especialista ni amb la superficialitat del diletant. De l'un han dit que els arbres no li deixen veure el bosc; i de l'altre podríem dir, semblantment, que el bosc no li deixa veure els arbres. En Soldevila veu el bosc i veu també de quins arbres li convé fer llenya. I àdhuc sap com cal encendre aquesta llenya perquè el foc s'hi abrandi.

Els treballs aplegats en aquest llibre són tots ells referents al passat històric de Catalunya. En Soldevila, però, excelleix a presentar-los sota el caire que els enllaça amb el nostre, i així els fa més interessants al públic docte en general, a qui els adreça. Aquest públic, que sortosament s'eixampla més cada dia, no llegirà mai les feixugues investigacions monogràfiques, i d'altra banda té prou finor d'esperit per adonar-se del soroll d'esquerdat o de buit que fan certes ampullositats declamatòries. Calia, doncs, que els historiadors diguemne professionals sortissin de la torre de vori acadèmica, per a servir al públic la veritat, res més que la veritat, però la veritat sencera, sense deformacions, ni vanitoses ni humils. En aquest ordre, d'uns quants anys ençà hem guanyat molt a Catalunya, i dels que més hi han treballat és En Soldevila.

La nova generació d'historiadors ha hagut de rectificar o, millor dit, de completar les direccions dels seus mestres. Ells — sense seguir el camí obert per Capmany — s'havien ocupat, d'una manera gairebé exclusiva, de la història política. Això els duia a negligir la part més interessant de la nostra edat mitjana, i a oblidar gairebé completament la moderna. Tanmateix, són aquests dos caires, potser, els més importants: ells troben, dintre de casa, una zona molt més ampla d'interès i ells enllacen, millor que la guerra de reconqesta o les picabaralles feudals, la nostra història amb la història d'Europa.

Els catalans i els descobriment de l'Africa a l'edat mitjana, L'expansió de Catalunya, Ferran el Catòlic i la qüestió dels remences, Catalunya en la guerra de successió, són la matèria d'altres tants comentaris inclosos en el llibre, on Soldevila no sols, diguem, ordena i clarifica el moll de la substància de les obres que els motiven, sinó que, amb les seves suggestions i amb els seus punts de vista, obre al lector un ample finestral damunt problemes d'abans i d'ara — de sempre.

Aquesta preocupació d'actualitzar la història la trobem també, ben precisa en els mots finals que posa en fer la recensió de *Dues biografies*, la de Ramon Muntaner per Carles Rahola i la de Pau Claris per Rovira i Virgili. «La nostra Catalunya té alguna cosa de la Catalunya confiada, expansiva dels segles XIII i XIV, i alguna de la Catalunya recelosa i esquerpa del XVIII. La nostra posició és una doble posició, alhora reconqueridora i defensiva. Alguns Muntaners i alguns Claris ens calen per triomfar.»

Els comentaris esmentats i encara aquell altre *Sobre la política catalana a Provença*, on novament entrelluquem com una gran figura de la nostra història el comte Ponç de Rosselló, que Sanpere i Miquel fou el primer de vindicar, formen una part del llibre de Ferran Soldevila. N'hi ha encara dues més. Apressem-nos a dir que aquestes tres parts, fàcilment destriables, no són acusades en l'estructura del llibre, que ordena els diversos treballs, em sembla, per l'ordre cronològic de llur producció.

La segona i tercera estades de Jaume I a Mallorca i *¿Fou Aurembiaix d'Urgell amistançada de Jaume I?* són dos treballs de recerca històrica, presentats amb tot l'aparell erudit corresponent per a convèncer els especialistes. El segon, tanmateix, pel seu caire de *potin*, interessarà àdhuc el públic. No és pas un cas banal de trobar les intimitats d'un rei amb una princesa solemnement reconegudes en una escriptura pública que, per semblança amb els capítols matrimonials, gosaríem anomenar «capítols d'amistançament». Aquest contracte i després l'amistat de Jaume amb l'infant Pere de Portugal, el marit que havia cercat per Aurembiaix, fan pensar, amb tots els respectes per l'augusta dama, en un reeixit *ménage à trois* i són un testimoni irrecusable dels costums del segle XIII. Tanmateix, la part més interessant del llibre que ara comentem són els tres assaigs que duen per títol: *L'esperit bellicós, Els almogàvers* i *Consideracions sobre la reconquesta*. Tres assaigs, que toquen tan al viu de la nostra història i del nostre caràcter collectiu, que tothom els llegirà amb profit. El darrer és un excellent capítol per esvair les *falses veritats* de certs manuals de text. El primer és un estudi complet i suggestiu de la bellicositat dels catalans a través dels segles, dels seus alts i baixos i de llurs causes. En el fons estic d'acord amb les conclusions de Soldevila, amb el sobreentès, però, que una cosa és l'esperit bellicós i una altra l'esperit militar. Aquest exigeix una dosi de disciplina que no diré que el nostre poble no pugui tenir, però sí que rarament l'ha manifestada. El català, excellent trabucaire, no sembla pas un tan excellent soldat. En les guerres del segle passat va manifestar-se: els carlins al Nord s'organitzaven en regiments, a Catalunya en partides; al segle XVII el Mariscal de Vauban, que coneixia prou directament el nostre poble, va escriure: «*Les catalans sont des gens un peu pendards, qui aiment beaucoup l'escoupettrie et se font un plaisir de la chasse à l'homme.*» Fet i fet, els atemptats personals dels darrers anys, on Ferran Soldevila retroba la manifestació, degenerada o desviada, de l'esperit bellicós, ¿no són també l'exemple més colpidor d'aquell *plaisir de la chasse à l'homme*, que el gran enginyer francès retreia als catalans? Creu Soldevila, amb raó, que l'esperit bellicós és afeblit arreu per la civilització. I això, tot i que la gran guerra ha abraonat els pobles més civilitzats del món, no és paradoxa: car per negar-se a marxar, per oposar-se a la lleva hauria calgut un esperit molt més difícil encara de trobar entre l'home civilitzat que l'esperit bellicós: l'esperit del màrtir. Cal, però, remarcar una cosa, que dintre de cada exèrcit el pes de la guerra l'ha dut el pagès i no oblidar que, pel que fa a Catalunya, només Barcelona, sense comptar les altres ciutats, concentra la meitat de la població. Crec, tanmateix, com Soldevila, que en el subjecte on l'esperit bellicós sembli més mort pot revifar-s'hi d'una manera sobtada i abrandadora: cal només que aquest subjecte — individu o poble — sigui dut a un estat de desesperació.

FERRAN SOLDEVILA

A aquest bell llibre de Ferran Soldevila només tinc una objecció important a fer-li: el títol, que de tan cincer és enganyador. El públic culte, al qual va adreçat el llibre, haurà pogut creure que no anava per ell, sinó per als especialistes, per als erudits. No tindria aquests comentaris meus com perduts si servissin per a convèncer del contrari.

L. NICOLAU D'OLWER

Un altre premi literari?

L'enrenou al voltant del Premi Joan Crexells, tot just acabat d'adjudicar per primera vegada, continua. Deixant en l'aire si durarà gaire — cosa del tot indesitjable donada l'afició generalitzada a desviar les qüestions —, o s'acabarà aviat — que és el que cal desitjar, vist l'aspecte insospitat que pren l'assumpte —, observem que a penes ha causat sensació un altre premi literari, el del concurs obert per l'editorial Les Ales Esteses.

Donat el tarannà dominant de la nostra gent de lletres, la poca quantia metàl·lica del concurs de L. A. E. és de suposar que ha estat la causa del poc rebombori. Una altra, potser, és que es tractava d'un concurs particular d'una editorial i hauria estat agafar les coses exageradíssimament, donar-li un caràcter de consagració com el que s'ha volgut donar al Premi Crexells, contra la intenció dels instituïdors i el que aconsellava la reflexió més elemental.

Perquè ha circulat molt poc, recollim el rumor que algú tenia intenció de fundar un altre premi literari. Podríem dir el nom del fundador del premi, la quantia d'aquest i a quina mena d'obres aniria destinat per torn de tres anys. Però sembla que la benemèrita persona animada d'aquestes intencions, en vista dels incidents que, arran del Premi Crexells s'han produït des de fa més d'un mes i els que encara es poden produir, ha desistit, per ara, de posar en pràctica la seva intenció.

Per nosaltres i per tothom, desitgem que tot allò sigui aviat una realitat, si el rumor és cert.

La meitat dels mals vénen del fet que no estem acostumats a aquestes coses. L'existència de deu o dotze premis més, no exclusivament literaris, introduiria el costum, que encara no hem adquirit, de fer funcionar normalment i sense reaccions extemporànies, institucions així.

La veritat en els llibres

Els llibres de guerra alemanys són la moda que ara es porta a tot arreu, àdhuc en els països no combatents, com acabem de veure ací mateix per l'afició amb què el públic s'ha llançat a llegir *Res de nou a l'oest* en la traducció catalana, l'edició de la qual ha estat un gran èxit de llibreria, superior al de molts llibres catalans. No hi tindríem res a dir, perquè sempre està bé que un llibre es vengui molt; ara que, és clar, hauríem preferit que aquest interès, quasi diríem aquesta golafreria, per comprar el llibre de Remarque, el públic l'hagués sentida per un llibre català. I encara ens fa l'efecte que l'èxit del llibre de Remarque és d'aquells èxits meteòrics, és a dir, molt intensos durant un termini de temps relativament curt.

L'èxit del llibre de Remarque en tots els països a la llengua dels quals ha estat traduït i l'aparició de *Témoins* de Jean Norton Cru, dos fets recents, han revifat la que ja semblava oblidada literatura de guerra.

Aquest darrer llibre (del qual parlàvem aquí mateix en parlar del de Remarque) ara comença d'ésser atacat per tots els autors de llibres de guerra que són atacats en ell. L'autor de *Le feu*, aparegut en plena guerra, un dels llibres aleshores més llegits, Henri Barbusse, que ara té un òrgan setmanal, *Monde*, a la seva disposició, sembla molt vexat de l'èxit del llibre de Remarque i de les remarques poc amables que J. N. Cru dedica al seu propi llibre. Ha menat una activa campanya, on tots els seus amics i tots els més o menys espontanis opinants, han rebentat *Res de nou*, han lloat *El foc* i ara comencen a negar tota valor al llibre de J. N. Cru, el qual, tot i ésser pacifista, ha comès la inadvertència de trobar fals el llibre de Barbusse, com d'altra banda ha trobat també falsos gairebé tots els llibres de guerra més famosos.

Els autors d'aquests i llurs amics s'esgargamellen volent demostrar que són verídics, que han estat en primera línia i que han explicat el que han vist sense cap trucatge.

La diferència entre els escriptors que saben l'ofici i els que no el saben, tot essent tan deformadors els uns com els altres, és que els primers donen més la impressió d'ésser verídics que els segons, amb l'avantatge de la qualitat a favor d'aquells.

Però fet i fet això no té importància. De totes les obres del segle passat en què la guerra és alguna cosa, la més considerable, *Guerra i Pau* de Tolstoi, és d'un home que sols compta amb el siti de Sebastopol en la seva experiència militar. Quant a Stendhal, que fa una descripció antològica de la batalla de Waterloo al principi de *La Cartoixa de Parma*, tothom sap que només l'havia sentida contar, i això no li ha impedit d'escriure'n la millor descripció.

És a dir, saltant etapes, que l'únic que assegura supervivència a les obres és llur qualitat literària. I, quan el temps hagi passat el garbell, ja sabrem què queda de tots els llibres provocats per la passada guerra europea.

Mentrestant, però, és bo que es llegeixin, mal no hagin de tenir gaires anys de vida literària. Si tant volguéssim jugar sobre segur, no llegiríem cap llibre contemporani, sinó només aquells que tenen la immortalitat demostrada per llur resistència al pas dels segles.

C.

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria, S. A.
Barbarà, 16 Telèfon 12781
BARCELONA

La Reineta del Cadí
novel·la de costums original de
Martí Genís i Aguilar
Pòrtic de **Manuel Brunet**
Es ven a la
Editorial Poliglota
Petritxol, 8
i a totes les llibreries de Catalunya.

Ara és hora de subscriure's a la Col·lecció Popular de LES ALES ESTESES

I EL TEATRE

LES ESTRENES

LA SORPRESA D'EVA

Al teatre, la perfecta imitació de la vida sembla que hauria de partir, generalment, d'aquest principi: no fer dir als actors sinó allò que en la realitat dirien. O sigui: reduir la paraula estrictament al paper que juga en la vida quotidiana. El drama parlat no és sinó el drama aparent. El veritable conflicte, el drama profund, no és expressat directament, però governa el diàleg.

Ho diu J. J. Bernard: el teatre és, abans que tot, l'art d'allò inexpressat. Sota el diàleg extern rumoreja constantment un corrent subterrani, un altre diàleg. I pertoca al veritable autor de fer tornar sensible aquest diàleg.

MILLAS - RAURELL

Aquest és, precisament, segons un crític francès, el caràcter essencial de la tendència del teatre del nostres dies i el que el diferencia del teatre del segle passat. Això no vol dir pas, naturalment, que tots els autors del segle vintè segueixin aquestes tresqueres ni que tots els del segle passat formin una massa uniforme en aquest sentit.

Però el teatre no és pas una cosa tan simple que pugui ésser tancada dintre dues o tres fórmules hermètiques i polsimades. I els dogmàtics puguin classificar bona o dolenta una obra pel sol fet de presentar, o no, les característiques que ells han etiquetat i que duen a la butxaca, sempre a punt de comprovació, durant les estrenes.

D'altra banda, no sempre la realitat quotidiana ha d'ésser presentada a l'espectador amb aquest doble fons que caracteritza l'escola de Denys Amiel i J. J. Bernard. I és que no hi ha únicament un realisme — el de reduir la paraula al paper que té en la vida quotidiana. En aquest cas, l'autor que es proposés de dir d'una manera ben explícita les coses que li interessa, es trobaria fortament limitat. Hi ha també un altre realisme, que no per ésser menys quotidià és menys realisme. És l'expressió verbal directa i a vegades explosiva dels pensaments i sentiments més recòndits dels personatges.

Aquest és el realisme que caracteritza l'obra teatral de Millàs-Raurell. Amb *La llotja* el jove autor demostrà posseir un gran instint, una habilitat de moviment escènic gairebé de gat vell i una vèrbola abundant i matisada. Després del parèntesi d'*Els Fills*, Millàs-Raurell segueix fidelment aquell magnífic impuls inicial en *La sorpresa d'Eva*.

En el primer acte de *La sorpresa d'Eva* trobem la protagonista en un taller de pintor. Coneixem de seguida que Eva és una dona intelligent perquè respon a les declaracions francament sentimentals del jove pintor amb evasives evidentment intelligents. L'acció d'aquest acte, purament episòdic, és portada molt sòbriament. El diàleg és precís, tallat, senzill. Pura acció externa o escènica. Interès d'anècdota, de situació, de moviment. Al cap de poc d'haver sortit Eva, es senten trets. Han assassinat un periodista. Surt el pintor. Torna Eva, agitada. Es clou la cortina en el moment just que l'espectador endevina que és Eva l'autor de l'assassinat.

En el segon acte, Millàs - Raurell segueix la pauta d'aquell realisme que féu l'èxit de *La Llotja*. El pintor jove, que ha trobat el petit revòlver d'Eva, ve a parlar-li. I, francament, si bé en el primer acte el vèiem francot, no ens hauríem arribat a imaginar mai que aquella franquesa es convertís en un cínic acarnissament. La seva boca és una torrentada tumultuosa; una verbal reconstrucció de fets minuciosa i cruel. Evidentment, Eva no és mereixedora d'aquesta actitud. És que aquest realisme total ho exigeix? Eva confessa. Sí; admiradora i enamorada a ultrança del seu marit, ha arribat a l'assassinat de l'home que ella creu que és un destorb als seus anhels humanitaris. El pintor callarà, però... Entra el marit. I si bé la situació en què troba la seva esposa i el pintor jove més aviat fa pensar en una visita normal, demana els motius de la presència d'aquest home. Marit gelós: és fruita corrent dels nostres dies. Naturalment, les explicacions seran una mica vagues. La situació és de les més ben trobades. Com la resol, Millàs-Raurell? Senzillament: el marit fiat en la promesa d'Eva que després li explicarà *tot* — aquesta paraula pel marit no pot significar altra cosa que infidelitat — acomiada el pintor. Precisament perquè el marit sospita o tem una infidelitat, trobem confusa la seva actitud. I en aquest punt, que és segurament el nus de l'obra, és on Millàs-Raurell hauria pogut donar-nos un bon cop de teatre. Es probable que si el pintor hagués parlat, l'acció hauria pres un altre matís i s'hauria, potser, esfilagarsat. L'autar ha d'acceptar els bons esfilagarsaments a voltes imprevistos. En saber-los aprofitar i coordinar-los amb el pensament final de l'obra estriba un dels mèrits més difícils dels grans autors. D'altra banda, acarats pintor i marit, el realisme total que Millàs-Raurell estima, hauria pogut desplegar-se amplament.

Eva confessarà, constrenyida pel seu marit. I Eva tindrà la gran sorpresa de la seva vida. Ell no és el super-home que Eva imaginava. El desengany és terrible. La realitat se li abraona amb una rapidesa i una brutalitat aclaparadores. Eva ha matat inútilment. Més que inútilment: torpement. Ell li diu. I brutal, incomprensiu i incomprensible, talla tota probabilitat d'una futura concòrdia. Eva no ha sofert tan l'endemà del crim com ara que veu el seu admirat espòs tal com és. Es la caiguda d'un déu. Eva volia ésser una esposa intelligent, sense deixar d'ésser femenina, havia anhelat sempre una plena compenetració i es creia compresa. Ell no solament clou els ulls a aquesta bona voluntat, sinó que la troba inútil i ridícula en el simple aparellament que ha d'ésser el matrimoni. I Eva cercarà la soledat.

La sorpresa d'Eva és un dels esforços més considerables de renovació que hem vist en el nostre teatre. Millàs-Raurell, si bé segueix fidel, d'una banda, a la tradició del teatre de fora i del nostre, segons la qual l'actor explica molt més que suggereix, aporta, d'altra banda, una simplicitat de procediments, una sobrietat escènica i una tècnica que l'emparenten amb els bons autors de fora. Millàs-Raurell escombra l'acció de tot detall inútil o secundari. Va de dret a la situació que es proposa i al desenllàç. Aquesta sobrietat fa que d'espectador no perdi ni un àtom d'interès.

Amb *La sorpresa d'Eva*, Millàs-Raurell s'aferma en el seu lloc del primer rengle dels nostres autors de teatre.

Pius Daví, Maria Vila i Ventayols, porten l'obra simplement bé. Els decorats de Morales no ens acaben de plaure.

RAMON PEI

LA DANSA

ANNA PAVLOVA

Hi ha dues danses: la de la flama i la de les constellacions. A la primera la solitud, mitjançant el moviment, s'agita i crea innombrables formes. A la segona, la immobilitat fa remarcar el ritme i l'harmonia que es desprenen de la situació relativa dels diversos cossos celestials. Aquestes són les dues danses esquemàtiques. Acolorint les seves línies segons diversos arguments suggerits per la natura de la música, neix el ballet, punt esquidistant del drama líric i de la dansa pura. Però els arguments són cosa accessòria. L'essencial de la dansa són els dos esquemes: les danses de la flama i de les constellacions.

Tota coreografia, mena de construcció plàstica que va esdevenint-se dintre d'un procés musical, reposa en últim terme damunt del pur treball del solista i del conjunt. El to d'un espectacle de dansa pot dir-se que reposa damunt aquest parell de bases.

Es per això que no diem tal i tal altra dansa, sinó tal i tal altra dansarina. La dansa és una de les arts on la valor de l'interpretador és un factor més decisiu.

Per això, deixant-nos del mèrit que puguin tenir les coreografies presentades aquests dies al Liceu—després de Diaghilev totes les comparances són inútils — mirarem de precisar la gràcia de l'art de la Pavlova.

En primer lloc, la continuïtat del gest: talment com una línia melòdica que se segueix sense cap solució de continuïtat, resseguint exactament totes les dimensions del temps, que són infinites, sense aturs ni sotracs que, posats com a barres de mesura, subdivideixen, analitzen, «geometritzen» la música i el gest de la Pavlova, va canviant totes les seves formes sense que puguem esbrinar on comença l'una i on acaba l'altra. No són múltiples gestos; és un gest únic, indefinible, infinit. Té la gràcia i l'emoció de totes aquelles coses que, arrapades al temps, us abstreuen del temps; mai una subdivisió us donarà el respir perquè pugueu distreure-us. Heus aquí un moviment perfecte de dansarina, carn immaterialitzada i transfiguració.

Després la gràcia. De res no serviria que el gest fos perfecte, sense cap absència de l'esperit de la dansa, si tota aquèsta perfecció no anés saturada d'una altra cosa que envoltés expandint-se com el perfum del cos on resideix. Aquesta irradiació té el nom de gràcia. Per mitjans inefables fa vibrar simpàticament l'esperit de l'espectador i l'obliga a associar-se a l'espectacle, a seguir el moviment. Quan esguardem una dansarina perfecta, és tot el nostre esperit que no pot sostreure's a l'encís del ball, i dansa. No és tan solament la vista que veu, sinó el cor que n'hi va. Ja no és tan sols un espectacle, sinó un sentiment.

Per damunt, la intelligència. De res no serviria aquest cos que només té un sol gest, lleuger i vibràtil com una garba de foc; de res aquest perfum penetrant i simpàtic. Mancaria la intenció, el nord, l'orientació. La dansarina seria un foc follet, lluent, graciós i poca-solta; una cosa esmunyedissa que se'ns enduria el cor una estona, sense deixar cap séc a l'ànima. L'espectador encisat es sentiria alhora vexat per aquesta mena de plaer sense mesura ni fermesa; la part noble de l'enteniment es trobaria sense nutrició; protestaria i esguerraria el repòs contemplatiu. Cal que un ordre, un orient, li donin repòs i esma. Llavors l'espectacle, el sentiment, es completen i són un pensament, una cognició perfecta d'una cosa superior. I d'aquesta experiència espiritual, mitjançant les lleis de la matèria subjecta a ordre i harmonia, en diem art.

Heus aquí per què a nosaltres ens ha produït un plaer estètic la contemplació de les evolucions de la Pavlova. Mentalment, anàvem reposant la quantitat enorme d'elements complexos que es requereixen per tal de formar una veritable dansarina.

Naturalment que no ens hauria costat gens posar-nos en la posició de la gent que s'ho ha mirat per una altra banda: que s'han fixat més en l'element extern del ballet; decoracions, figures, arguments, etc., i ho han comparat amb les de Fokine. Llavors tot són lamentacions a la memòria de Serge de Diaghilev.

ANNA PAVLOVA

Però nosaltres creiem que és preferible, parlant de danses, de fixar-se preferentment en el que és la dansa. Fer altra cosa ens sembla adoptar una posició de pintor o de modista.

Algú ha retret la música de Chopin: ¿és que creuen potser millor la de Rimsky i — Déu meu, qui sap? — la de Milhaud? Caldria, sinó que no és l'objecte de l'article, recordar-los que mai els mèrits dels artistes s'han de comptar per ordre cronològic. Fugim del xovinisme del temps, tan ridícul o més, perquè és menys humà, que el de l'espai!

Sobretot a Barcelona, que hem aconseguit tenir un dels millors teatres d'òpera del món, sense cos de ball, no podem, sense pedanteria, voler filar massa prim ni fer massa el savi.

ROSSEND LLATES

VIDES PINTORESQUES

FORTUNIO BONANOVA

El seu nom de debó és Josep Maria Moll. Ha nascut a Mallorca i és alt com un Sant Pau. Una nit preníem cafè al Lion d'Or, i es presentà a la reunió de *Los Miserables*. Digué, poc més o menys:

— *Yo les admiro mucho. Soy de Mallorca. Me llaman el conde de Moll y quiero ser de su trinca.*

Qui parlava així vestia una llarga capa blava, d'aquestes franceses i un barret ample, de bohemi tocatardà. Duia patilles i un bigotet. Aquella nit aquell admirador va pagar les consumacions. En Lluís Capdevila, a més a més del cafè amb llet, va demanar dos o tres whiskys.

En Josep Maria Moll era un xicot fantàstic. Es feia passar per espia alemany, per periodista revolucionari, per noble arruïnat, per artista futur, per pintor inèdit. Res, un home molt divertit. Una vegada convidà uns quants amics a anar a Mallorca. Quan ja els tingué al Jaume I, es recordà que no tenia tabac, s'arribà al Xeringuito, trobà una noia que li va agradar i se'n va anar darrera d'ella, mentre els convidats d'En Moll, confiant que *el conde* era al vaixell, deixaren desamarrar... El conflicte fou quan es trobaren en alta mar, sense bitllet ni diners...

Cada cop que tornava de Mallorca adquiria una personalitat diferent.

En Josep Maria Moll, que cada dia vestia d'una manera més estrafolària, que fins espantava els guàrdies urbans, s'arribà a presentar com a «liederista mallorquí» a l'Ateneu Barcelonès, del qual es va fer soci. Donà el concert en una sala del segon pis i cantava unes cançons que ell deia que eren del folk-lore, però que s'empescava ell mateix.

Una nit, a l'Ateneu, confessà:

— Em penso que és el cognom el que em dóna pega. Me'l canviaré.

I adoptà el pseudònim de Fortunio Bonanova. Qui és aquest Fortunio Bonanova?, es preguntava la gent. I Fortunio Bonanova va debutar amb *El barber de Sevilla* al Bosc o al Principal de Gràcia. No vulguin pas saber el que va passar. Com tot còmic, començà a dir que tenia enemics, que la seva veu era millor que la d'En Sagi Barba, etcètera. En Fernando Bayés el va contractar al Principal Palace, quan l'Alexandre Nolla que feia el dimoni en un quadro de revista va cansar-se que la gent hi fes broma.

Una girl alta i lletja com un pecat se'n va enamorar esbojarradament. Fou el seu amant oficial. Les altres girls, en veure'l tan llarg, l'anomenaven Fortunio Tibidabo.

Un matí se'n va anar amb una companyia de sarsuela cap a Buenos Aires. La companyia va fer fallida abans d'aribar al port del Plata i En Bonanova, que tenia ganes de triomfar, se n'anà en tercera a Nova York. Allí viu des de fa més de set anys. De tant en tant envia cartes dient que ha conquistat Nordamèrica. De moment ens escrivia amb un paper que deia «The Director of the Spanish Theater». I segons els diaris de Nova York, ballava flamenc amb sis gitanes procedents de Texas... Després va entrar a cantar tangos pels discos de Columbia, intentà guanyar-se la vida a Los Angeles, on féu de comparsa en una película de Greta Garbo, amb En Segurola. Ara ens ha escrit que canta tangos als Fox Movietone. Es cert. L'altre dia va passar per la pantalla del Tívoli o del Fèmina. Es tan llarg com abans i porta un frac ben fet.

Qualsevol dia desembarcarà a Barcelona i com En Joaquim Montero començarà a contar la seva conquista d'Amèrica. En tindrem per anys i potser el faran director del Teatre Líric Català.

Qui sap, Mare de Déu!

M.

Teatre Català Novetats

COMPANYIA CATALANA

Direcció: C. Capdevila

Avui, tarda. **Espectacles per a infants:**

Els Pastorets

d'En Folch i Torres, amb els **Reis Màgics** que obsequiaran a la gent menuda.

Nit. **Tertulia Catalanista:**

Un cap de trons

Dilluns vinent. Carme Montoriol estrenarà la seva comèdia dramàtica: **L'ABISME.**

Teatre Català ROMEA

Companyia VILA-DAVÍ

Un èxit sorollós ha sigut la comèdia en tres actes

La sorpresa d'Eva

del dramaturg Millàs-Raurell. Èxit de execució. Èxit de presentació.

Tots els dijous i diumenges, tarda:

ELS PASTORETS, en Belluguet i en Bieló

es la millor obra del **Teatre d'Infants.** En Belluguet i en Bieló son els amics de la mainada. Presentació mai vista. Preus populars.

Gran Teatre del Liceu

GRANDIÓS FESTIVAL

a benefici de la «Secció Catalana de la Lliga contra el Càncer», per **demà, divendres, a les nou de la nit.** La sarsuela del mestre Caballero

EL DUO DE LA AFRICANA

i la joia musical de l'immortal mestre Breton:

LA VERBENA DE LA PALOMA

totes dues obres executades per la gran orquestra del «Gran Teatre del Liceu». **Estrena** de la pel·lícula documental que meresqué la reial aprovació de S. M. D. Alfons XIII

LA ESPAÑA DE HOY

Demostració gràfica del progrés d'Espanya en totes les seves manifestacions: **Indústria, Agricultura, Ciència, Cultura, Esports, Turisme,** etc. Detalls per cartells.

OLYMPIA

CIRQUE D'HIVER

Avui, dijous, tarda. Matinée Infantil, prenent-hi part

JACKIE

Nit.

COLOSAL FUNCIÓ DE MODA

Gran Teatre del LICEU

Gran Companyia de ballets de la famosa artista ANNA PAVLOVA

Avui, dijous, a les 9'30. Els ballets: **Invitació al Vals, La filla mal cuidada** i **Bal costumé.**

Dissabte, a les 5'30. Els ballets: **Dyonisius, Copos de nieve, Impressions Orientals** i **Bal costumé.**

Diumenge, tarda, a les 5'15. Els ballets: **Bodas Polacas, El Hada de las Muñecas, Copos de nieve** i **Bal costumé.**

Dimarts, a les 9'15. Els ballets: **Dyonisius, Impressions Orientals** i **Bal costumé.**

Dimecres, a les 9'15. Els ballets: **Hojas de Otoño, Giselle** i **Bal costumé.**

TEATRE TALIA

Gran Companyia de vodevil i teatre modern

Avui, dijous, tarda, a les cinc. Funció Popular

L'adroguer del carrer Nou

Nit, a les deu. L'èxit clamoròs de la tragicomèdia de Mantua

EL PARADÍS ARTIFICIAL

Magnífica presentació. Triomf de tota la companyia.

Dissabte, tarda. Popular. Represa de la famosa obra de Montero i Amichatis: «La Borda», protagonista Mercè Nicolau. Nit, i diumenge, tarda i nit. L'exitàs «El Paradís artificial».

TEATRE NOU

Companyia dramàtica dirigida per E. BORRAS

Primera actriu: ENRIQUETA TORRES

Avui, dijous, tarda:

El Caudal de los Hijos

Nit:

El Alcalde de Zalamea

Divendres, tarda i nit: **El Caudal de los Hijos.**

Dissabte, tarda: **El Caudal de los Hijos.** Nit: **María Antonieta o La Revolución Francesa.**

Diumenge, tarda i nit: **María Antonieta o La Revolución Francesa.**

EL CINEMA

Douglas Fairbanks

Douglas Fairbanks és un joglar a la nostra època. No canta precisament la vida moderna, per bé que el dinamisme i el neguit d'ella el dominen, sinó que. dotat d'una imaginació èpica, porta el seu esguard enrera, vers èpoques fabuloses, per evocar-ne davant nostre les gestes heroiques i les facècies innombrables. El seu art és el seu refugi. Pres d'un romanticisme inguarible, Douglas s'asfixia en la materialitat present i dóna lliure i impetuós curs al seu pensament en el seu art que és l'encant de tots, grans i petits, pobres i rics. I és en saber-se en contacte amb un públic tan vast i heterogeni, que l'artista s'exalta i s'entusiasma, i, posseït com d'un deliri, engendra els seus poemes de força i d'optimisme.

Douglas realitza en els seus films l'idealisme màgic de Novalis. El meravellós és en tots el seus films, àdhuc en el seu darrer, encara que el públic no el remarqui. Ès l'home de la fe evangèlica; tot obeiria a nosaltres si tinguéssim confiança. Com deia Novalis, el que es revela fatalitat no és sinó apatia per part nostra. Ara que a nosaltres, que ens sobra seny i ens manca un xic d'aquella follia que la Santa Joana de Shaw reclama per ella, ens sembla que Douglas aplana les dificultats per millor triomfar-ne.

Llegíem, no recordem on, que és un motiu perennement de tristesa por Douglas i per Mary Pickford, la consciència que tenen que els «intelligents» no es decideixin a considerar-los seriosament, que s'entestin a creure que no hi ha bona fe en el que fan. Douglas protesta, el seu art és sincer i és el més car per ell.

Douglas ha dit tan bé el que volia dir-nos, que difícilment podrà sorpendre'ns. Per això el seu darrer film, *La màscara de ferro,* no ha vingut a dir-nos res que no sabéssim. No ha estat — no podia, gosem escriure — una sorpresa. Utilitzant la imaginació novellesca de Dumas pare, Douglas ha fet un film ple d'atraccions, bastit amb una gran dosi de sentit pel gran director Allan Dwan. Rodejat de totes les garanties possibles, emprant els recursos més valuosos i mitjans econòmics illimitats, *La màscara de ferro* és un bell film, però del qual és absenta la gran deu poètica, la imaginació descosida però genial que ens valgueren cintes com *El pirata negre* i *El lladre de Bagdad.*

L'heroi del film mor ací. Però recorrent com en el final d'*El setè cel,* a un subterfugi, veiem un *doble* de l'heroi riure encara, agitant l'espasa, triomfant tot mirant ell mateix, la seva aparença corporal inerte a terra. I és que Douglas no pot morir; és com un ideal perenne més o menys conscient en cada espectador. La tragèdia bé exigeix l'anihilament de l'heroi, però ella sols pot atènyer l'individu, i per damunt d'aquest resten els ideals, que es reencarnen en altres herois i romanen fixos i eterns.

J. PALAU

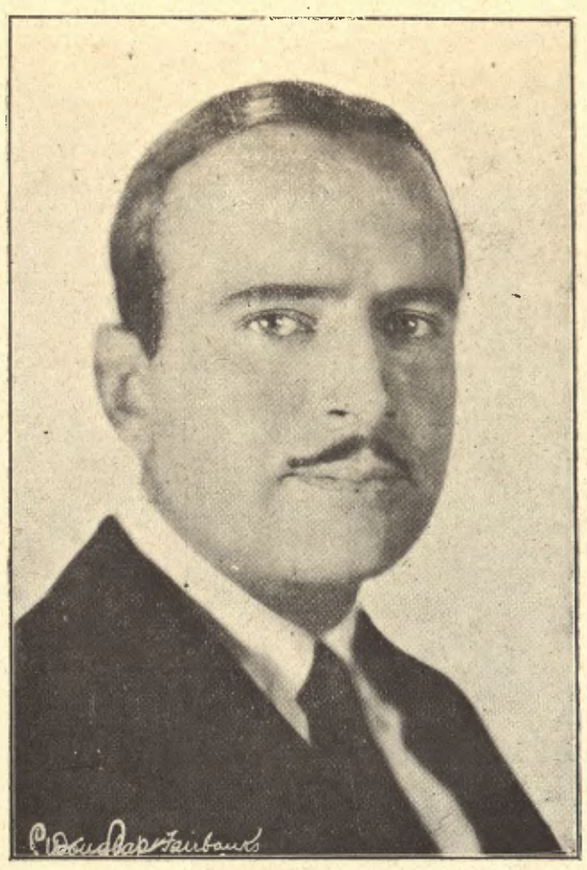

DOUGLAS FAIRBANKS

La pròxima sessió MIRADOR

tindrà lloc al "Rialto" divendres dia 24

Per dificultats d'última hora no ens ha estat posible organitzar la sessió Cavalcanti que teníem anunciada per a aquest mes. Per tant, hem decidit presentar la sessió que teníem preparada per al mes de febrer, amb films d'avantguerra i avantguarda i *El barret de palla d'Itàlia,* producció de René Clair, l'autor d'*Entr'acte.* Era una sessió que per la seva importància volíem preparar amb temps. Però ja que les circumstàncies ens hi obliguen, ho farem amb més precipitació.

El barret de palla d'Itàlia, del qual parlarem extensament en el número vinent, permetrà apreciar als assistents a les nostres sessions com es produeixen els autors dits d'avantguarda, quan es tracta de fer un film comercial.

Ès una nova orientació que volem seguir la de dar a conèixer aquestes produccions que restarien ignorades del nostre públic, ja que les empreses sembla que no tenen molta pressa a donar-les a conèixer.

Així, a *El barret de palla d'Itàlia* procurarem que segueixi *La caiguda de la casa Usher,* film de Jean Epstein, basat en el famós conte d'Edgar Poe.

La pròxima sessió tindrà lloc al Cinema Rialto, a les deu de la nit de divendres, dia 24. Per tant, des de dissabte a dimecres els subscriptors de MIRADOR podran adquirir localitats a l'administració, i el dijous i divendres es posaran en venda en el mateix Rialto.

Kursaal i Cataluña

EXIT de

Amor Eterno

per

John BARRYMORE

dels «Artistes Associats»

John Barrymore realitza una de les seves creacions més perfectes, admirable de masculinitat i de senzillesa.

Cada film, una meravella d'Art

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

MITJONS I MITGES A BON PREU

Jaume I, 11
Telèf. 11655

PANORAMA

Una sessió d'avantguarda al Míria

Dilluns al Cine Miria (empresa Cinaes) es va donar a Barcelona la primera sessió de cinema d'avantguarda, en la qual no intervenia MIRADOR. Ja us han sortit imitadors, ens digueren. Imitadors? No ho volem pas creure. Ès més aviat algú que s'interessa pel cinema com nosaltres, i realment no és de lamentar, sinó tot al contrari. Les nostres sessions no són una exclusiva, i tot el que es faci en aquest sentit, mentre estigui ben orientat, serà molt ben acollit per nosaltres.

No podem amagar que la sessió del Miria ens va causar una gran satisfacció.

El local era gairebé ple i un públic molt semblant al de les nostres sessions va seguir amb gran interès els films que es projectaren. Això vol dir, encara que ens estigui malament fer-ho notar, que hem assolit crear un públic que s'interessa pel cinema intelligent. Naturalment que nosaltres no hem fet més que donar motiu a que aquest públic es creï. Però ja és molt haver-ho fet quan no sabíem l'acolliment que tindria. No és estrany, doncs, que la sessió del Miria ens hagi produït una gran satisfacció i que ho considerem en definitiva com un èxit de la nostra iniciativa.

El programa constava d'un film de modes d'avantguerra, de dos cintes d'avantguarda i de *Faust,* realitzat per Murnau.

Els dos films d'avantguarda eren *La fille de l'eau,* realitzat per Renoir i *un chien andalou,* el film de Lluís Buñuel i Salvador Dalí, que vàrem presentar a Barcelona en les nostres sessions del mes d'octubre.

La premura del temps no ens permet estendre'ns més sobre aquesta sessió. I ho lamentem, perquè tant *La fille de l'eau* com *Modes d'avantguerra* s'ho valen. I no cal dir *Un chien andalou,* del qual hem parlat extensament en altres números de MIRADOR. En un pròxim número, en parlar de les pellícules d'avantguarda, procurarem parlar de *La fille de l'eau.*

De Buster a Chaplin

Noblesa obliga! L'atenció que el nostre confrare de *La Nau* que signa Ben-Hur, ha volgut concedir al nostre article sobre Buster Keaton, en la refutació del qual ha esmerçat dues bones columnes en el diari de la nit suara esmentat, ens obliga almenys a acusar-ne rebut.

Tota figura, per gran que sigui, és susceptible d'una crítica negativa. Així doncs, encara que la manera com nosaltres hem dit les coses donava a pensar que volíem fer una requisitòria del avantatges de l'art de Buster damunt del de Chaplin, calia esperar que completéssim aquesta requisitòria amb la dels desavantatges del de Chaplin damunt del de Buster. Aleshores hauríem dreçat l'inventari del qual hauria ressortit la gran superioritat de l'home a qui devem el més gran film que existeix: *La quimera de l'or.*

Hi ha maneres de parlar que són circumstancials. Dir que Chaplin és gran és dir una cosa perfectament inútil, perquè tothom n'està convençut.. Descobriu la poca cultura musical d'un home en sentir-li dir: quin músic més gran fou Beethoven! En canvi, dir de Buster que és interessantíssim i voler-lo àdhuc aparellar al gran Chaplin, és una cosa, creiem, oportuna; als que no són prou genials els cal el reforç de la crítica perquè el públic no sols s'hi diverteixi, sinó també els prengui en consideració. Però i sobretot, dir d'un artista que és més modern que un altre, no vol pas dir que sigui superior.

D'acord? Ho volem creure. El que no podem concedir és que Chaplin faci riure i pensar i Buster Keaton faci tan sols riure. Ah! això no. A nosaltres força que ens dóna a pensar un film com *Les tres edats* o *La llei de l'hospitalitat!* Però no tothom reacciona idènticament enfront del mateix espectacle. Potser anem massa de bona fe, però ací no tenim remei, ni ganes de curar-nos.

Nota. — Ens interessa fer constar que una lamentable interpolació errònea de línies al començ de l'article a què ens referim, desfigurava un xic la nostra expressió i permetia atribuir-nos el que el crític de *La Nau* ha fet: intencions que no eren les nostres.

Les sales d'avantguarda a París

La sala de cinema d'avantguarda més interessant de París, és potser el "Studio 28", situat a Montmartre i dirigit per Jean Mauclaire, que "explota" al mateix temps dues altres sales el "Studio 29"... i el "Studio 30", aquest darrer a Montparnasse. Mauclaire és el precursor del tipus de marxant de films d'art, que sens dubte sorgirà dins de poc, com a conseqüència lògica de la distribució dels films de curt metratge i llargues pretensions que per ésser destinats a un públic reduït i selecte comencen a apassionar al "gros públic".

Cartell del Studio 28, per Lorelle

En aquest gènere de cinemes hi ha determinats films que es mantenen en programa tant de temps gairebé com una "superproducció" a Barcelona. El famós *Chien andalou* de Buñuel, per exemple, després d'haver estat exhibit mantes setmanes la temporada passada, continua en el cartell del "Studio 28", amb gran èxit de curiositat que emplena cada dia la sala.

He assistit a la sessió de reobertura del "Studio 28) pilotat per Michel Arnaud i Jean Auriol, aquest darrer director de *La Revue du Cinéma* que edita Gallimard i ambdós cineastes extraordinàriament joves i excessivament desproveïts de prejudicis, cosa realment sorprenent. Aquesta sessió—organitzada d'altra banda per Auriol —comportava dos curts films en colors de 1914, un d'ells podríem dir-ne científic, i l'altre patriòtic—ambdós còmics—que ultra el sabor documental inherent a aquestes revisions ens ensenya—sobretot el darrer, que és un episodi de la vida de caserna—que els elements còmics en el cinema segueixen essent els mateixos en 1929 que en 1914; el protagonista d'aquest darrer film ens féu pensar insistentment en Stan Laurel.

Completava la sessió un film Paramount, *A travers les récifs,* amb George Bancroft, Jack Holt i Florence Vidor, compost per Allan Dwan i que data probablement de 1925.

El públic—potser allò que més interès ofereix en aquestes sessions — és gairebé idèntic al que assisteix a les sessions *Mirador.* Força més agressiu, perquè més "blasé", i sobretot carregat d'una "bibliografia" cinegràfica, per bé que espiritual, molt desorientadora. Podríem establir una definició de contrast entre els dos públics dient que a Barcelona l'opinió d'un amant del cinema és pura en el sentit que prové de sensació directa, mentre que ací és conseqüència de l'assimilació de teories preestablertes. No volem fer amb això cap elogi del nostre públic, que per altra banda no desitja més que posseir aquesta erudició.

Allò que és realment interessant en les sessions del "Studio 28" és la discussió entre els espectadors que, erigits en tribuna pública, comenten l'espectacle que acaben de veure, i que és el mètode del Club du Faubourg aplicat al cinema especialitzat.

El *speaker* del cinema, que suporta amb un admirable estoicisme les "blagues" dels espectadors, un cop acaba la sessió demana als concurrents que desitgin emetre les seves opinions que iniciïn la polèmica. Ningú no comença i el *speaker,* conscient dels seus deures professionals, crida pel seu nom un dels assistents—conegut cineasta—i tracta de fer-lo parlar. Aquest protesta i afirma la seva qualitat estricta d'espectador. Salvada la modèstia, acaba, però, afirmant una colla de coses que provoquen diversos "demano la paraula". Ja hi som.

A propòsit de *A travers les récifs* es parla de técnica. Auriol protesta: "Ens en f... de la tècnica. Ja fa deu anys que se'n parla de tècnica. Si voleu parlar tècnicament d'aquest film, digueu al que féu la presa de vistes que vingui... Es que creieu que pel fet de posseir una superba Conklyn fareu bona literatura? Hem assistit a un espectacle; es tracta, doncs, solament, de saber si aquest espectacle ens ha ofert la valor emocional que cerquem en l'art..." Un altre espectador, amb veu indignada, diu: "Jo veig en aquest film un caràcter tendenciosament anti-llatí..." No pot acabar. Una gran riallada esclata. Indignat, reprén: "...les colònies italianes de Somàlia ens han estat presentades d'una manera denigrant." Un "espiritual"—n'hi ha una pila—, diu: "...si no n'hi ha de colònies italianes..."

Algú diu—crec que el *speaker*—que per digerir un film cal sempre situar-se tot el possible dins la psicologia de la raça que l'ha realitzat. El primer orador i famós cineasta planteja aleshores la qüestió de la universalitat i afirma que un film cal que sigui, abans que tot, internacional. Auriol li pregunta: "Podríeu dir-me què vol dir *un film internacional?...*"

Intervenen nous oradors: alguns d'ells fan crítiques a la manera d'*El Día Gráfico* — els espirituals continuen fent de les seves i malgrat això es pot dir que el film ha estat intelligentment analitzat.

El procediment és admirable i jo voldria que MIRADOR implantés el comentari lliure a la fi de les seves sessions. Crec que s'oïrien coses admirables, si bé reconec que també els nostres nervis ens farien dir coses gruixudes. La bona fe no és pas, i menys quan es tracta de cinema, una cosa abundant a casa nostra.

D. PRUNA OZERANS

Quina nit!

Quina nit! és el títol d'una pellícula, la poca-solta de la qual és el millor comentari que se'n pot fer. Sols la simpatia d'una noia com Bebé Daniels i aquelles qualitats fotogràfiques intrínseques en tot film Paramount fan suportable aquesta cinta mediocre. Seguint el costum de no parlar dels films negligibles no l'hauríem esmentat si no fos que, presentat com a fort d'un programa, representa una equivocació lamentable. Equivocació de l'empresa del Coliseum, la direcció de la qual ha demostrat en el que va de temporada una intelligència i comprensió dels deures envers el públic dignes de tota lloança. Sortosament que un film de dibuixos sonor ens rescabalà, i amb escreix, aquella nit. Caldria, ho entenem així, que l'empresa del Coliseum insistís en la seva propaganda damunt de l'alta vàlua d'aquests films de curt metratge, però que són una delícia de cap a peus.

Ja ho sabeu...

— que ha tingut lloc l'estrena a París del darrer film de G. V. Pabst: *Els presoners de la muntanya?*

— que en *Hollywood Revista,* film sonor, veurem en un espectacle de music-hall Marion Davies, Buster Keaton, Oliver Hardy, Stan Laurel, etc., etc.?

— que la música d'aquest film-revista és de Gus Edwards i els decorats, modernissims de tendència, de Cedric Gibbons i Richard Day?

— que *L'home que s'ha venut la gana* és un film rus, de to bastant caricatural, que ara es projecta a París?

— que *Un barret de palla d'Itàlia,* que presentarem en la nostra pròxima sessió, és un film còmic?

Seguint l'exemple de les grans capitals, les petites poblacions s'apressen, per a no ésser menys, a instal·lar en llurs cinematògrafs els modernissims equips de Cinema Sonor. Més de 4500 instal·lacions porta efectuades per tot el món, fins el present, la cèlebre marca

Western Electric SOUND SYSTEM — THE VOICE OF ACTION

A França han estat instal·lats, a més dels existents a París, equips sonors a diversos cinematògrafs de les següents poblacions:

Burdeus, Cannes, Estrasburg, Lyó, Lilla, Marsella, Monte-Carlo, Niça, Nimes, Roubaix, Reims, Tolosa

Banyeres Cardona. Vergara, 1

LES ARTS DISCOS

LES EXPOSICIONS

Modest i Ricard Urgell

(Sala Parés)

L'exhibició d'un recull d'obres d'aquests dos pintors ha estat una avinentesa que hem d'agraïr, per a tornar-nos encarar amb la producció de l'Urgell pare i l'Urgell fill, tots dos traspassats a millor vida, com és costum de dir.

Però si, malauradament, hem perdut el contacte personal ens resta la seva obra, que és l'únic que ens ha d'interessar en aquest moment.

Amb la sola contemplació de les pintures exposades a can Parés de Modest Urgell no se'n pot deduir una veritable valoració. Coneixem altres teles que farien augmentar el nivell d'aquesta exposició. Cal, només, fixar-se en algunes petites notes exhibides per a convèncer-se. Però, amb tot i tenir en compte les seves millors obres, hem de convenir que la producció normal de l'artista ha estat, gairebé sempre, d'una vulgaritat alarmant.

En apuntar això, no ens referim als seus assumptes preferits dels tristos cementiris, les barques abandonades, les penombres misterioses, etcètera, etc., sinó a la qualitat pictòrica d'aquesta plasmació. El seu monocronisme accentuat per a representar la manca de llum de l'hora baixa és una simplificació còmoda i impotent; la majoria dels seus arbres isolats són gargots sense consistència ni expressivitat; les parets enrunades; taques brutes siluetant-se en un cel trucat... en fi, tristor en abundància, sensibleria a raig fet i molt poca substancialitat pictòrica.

L'obra del seu fill Ricard, ja es tota una altra cosa. En les exposicions collectives de «La Sociedad Artística y Literaria» era un dels elements més valuosos. Aquesta constatació ens pot servir per a midar la jerarquia del pintor i, a més a més, la categoria del Saló esmentat.

Pintures com les retolades *Circ* i *Ballarina* (núm. 51) entre altres agradables, són la prova evident que Ricard Urgell tenia facultats instintives de pintor i, en alguns moments, una visió entenimentada; llàstima que en altres s'hagués deixat imposar els efectismes gratuits de l'època en què aquest artista laborava.

Ivan Mestrovic

(Galeries Laietanes)

Felicitem els dirigents d'aquestes galeries d'art per haver-nos proporcionat l'ocasió de contemplar algunes obres d'aquest famós escultor i arquitecte iugoeslau, el qual ja fa uns anys tingué la seva hora.

I, tanmateix, encara que avui siguem en una altra hora, hem de reconèixer que l'autor del projecte del temple de Kosovo és, en el fons del fons, un escultor important.

Però prou sabem que l'estilització plàstica aguditzada pel simbolisme de Maurice Denis ha fet moltes víctimes, i una d'elles ha estat Mestrovic. En la seva obra decorativista, evidentment manca la vertebrada ampullositat d'un Bourdelle, però, quant a decorativisme, sovint és més refinat que l'escultor francès.

En els dibuixos de la seva deixeble Ruza Mestrovic no hi hem sabut veure cap qualitat apreciable.

Dionís Baixeras

Per les seves dues teles *Família de pescadors (platja de Badalona)* i *Cap el tard (port de Barcelona)* asseguraríem que Baixeras conserva en molt bon estat les facultats de la seva productora joventut. Hi ha en aquestes, i en alguna altra, fragments ben ajustats i d'una factura espontània com poques vegades l'hi hem vist. Una digitació més llisquet i una paleta més viva; qualitats molt necessàries i convenients per a animar la producció esmortuïda i correntment insípida d'aquest honrat i conseqüent pintor.

Encara que estèticament estiguem molt allunyats de l'art de Dionís Baixeras, ens plau remarcar-lo com exemple de continuïtat respectable. Exemple convenient per a alguns artistes de la seva generació que s'ajeuen còmodament en el camí fressat per la consagració... etc., etc.

CAMPS - RIBERA. — Antònia

Camps - Ribera

Després d'una temporada de recerques, sembla que aquest pintor ha estabilitzat la seva orientació. Els seus dubtes anteriors han cristallitzat en un sistema de marcada influència nonelliana. El sistema, tant se val; el bo del cas és que hi ha hagut solidificació. Camps - Ribera ha defugit la facilitat imitativa per a sotmetre's a la disciplina escollida pel seu temperament.

«Cal usar de la facilitat tot menysprean-tla. No obstant, quan se'n tingui per cent mil francs, caldrà encara procurar-se'n per valor de cinc cèntims.» Cito aquestes paraules d'Ingres (amb tot i exposar-me en els perills de les transcripcions) perquè una de les coses que més ha de vigilar aquest artista és la preocupació de mostrar la seva facilitat de la pinzellada encertada. En la majoria dels paisatges i en algunes figures sembla que Camps-Ribera ens vulgui dir: Veieu! Amb quatre pinzellades us faig un arbre, i amb una dotzena, tres. Si els fes, nosaltres, tot seguit, aplaudiríem, però ara com ara, ens quedem amb les mans a la butxaca.

Cal, dons, «menysprear» aquesta intemperant facilitat, que ens sembla més impulsiva que veritable.

En les figures exhibides ja hi hem anotat una meditació més continguda. Passat de *Lluïsa* — en la qual encara hi ha una excessiva confiança en els efectes que poden resultar d'una superposició de pinzellades —, en totes les altres la plasmació esdevé controlada per una disciplina més aciençada i consistent.

A Camps-Ribera no el considerem seguidor de Nonell per la semblança de la factura i el seu divisionisme intercalat, sinó per la substanciosa qualitat de la matèria, promotedora d'una major gravidesa. Seguir les petjades d'un mestre sense renunciar a les característiques de la pròpia personalitat és una tasca difícil d'acomplir, però de resultats suculents com són aquestes teles de Camps-Ribera, entre les quals preferim *Noia de Tossa, Antònia, Figura en gris, Figura en rosa* i *Tors de dona.*

MÀRIUS GIFREDA

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

L'estadant pacient, al lampista que no dóna senyals d'acabar. — Em temo que no caldrà que torneu demà. El meu contracte de lloguer acaba avui.

(The Humorist.)

LA MODA I L'ART

Cuitem a fer saber al lector que el títol de l'article no és el nom de cap magazine femenívol, sinó l'enunciat d'una de les qüestions més complicades de l'estètica.

La moda i l'art. Ens trobem, per una banda, que tota creació d'ordre estètic, malgrat les manifestacions esnobistes d'algun artista imbuït d'un fals pudor, tendeix a voler-se sostraure a la corrosiva acció del temps; per altra banda, cada any el gust varia, de manera que les superfícies exteriors de l'obra d'art, si més no elles, han de variar cada any per una raó misteriosa que és la mateixa que les fa velles i les fa noves.

Aquesta raó es troba tant dintre dels artistes com dintre de l'ànima del seu públic. La gent vol trobar una cosa més ferma que el temps i alhora que senyali el començament d'una era. És una mena de culte místic de la joventut que ens fa voler com néixer cada dia.

Però al costat d'aquest avantguardisme de la massa, combinat amb un tradicionalisme, apareix el gust per les coses antigues. En efecte, els de l'*élite* del públic d'art només s'extasien de l'antic o del molt modern; com més antic i més modern possible. També l'exotisme té el seu encís, i com més exòtic és un estil, més interessa.

La primera raó de tot això pot trobar-se fàcilment aplicant la teoria de les valors. És clar que la massa no percep altres valors que les de sumptuositat, realisme i novetat, ben enteses, novetat modesta i accessible. Però hi ha una *élite* de gent que es troben en estat, a causa de la seva major cultura, de jutjar una altra valor: la raritat. Per la mateixa causa que en el món han arribat a assolir tant de preu les pedres precioses i els metalls poc abundants, augmenten de preu les coses en raó directa de la seva progressivitat extremada, o la gran antigor, o bé un remot exotisme.

Després d'aquesta *élite* n'hi ha una altra de més elevada; perquè la que acabem de descriure es forma en realitat d'aquells *amateurs* distingits que tot ho miren amb criteri de colleccionista, no exempt d'una certa pedanteria *terre à terre*. Parlem ara del graó més elevat de distinció en matèria de gust. Són la gent que ama les obres d'art no amb la sensibilitat, sinó amb la intelligència.

Aquests prefereixen els fets insignificants i poc aparents. De les coses cabdals no es pot dir gran cosa. Llur simple presència eclipsa tota crítica. Com passa als axiomes de geometria, no tenen, ni els cal, demostració. Això darrer contaria els intellectuals purs.

En canvi, destriar tres miquetes d'or allà on tothom veu un fangar, és cosa que acredita un hom. L'intellectual, el professional de la composició, s'hi troba magníficament al costat d'aquestes obres per a les quals la crítica sempre és una superació del tema.

Advertim al lector que parlem sense ironia. Creiem aquesta advertència necessària. Certament, molt sovint es troben en obres obscures o mal reeixides beutats que no es conreen en les perfectes, i que poden servir d'alliçonament a les generacions posteriors. Els crítics gairebé només tenen eficàcia quan fan aquest treball de minaires; perquè tocant les obres a flor de terra, el millor crític és l'ull de l'espectador.

Darrerament, al cim de tot hi ha la més alta *élite* que contempla serenament totes les coses amb una aparent indiferència i que evalua exactament les obres d'art tal com són en elles mateixes, independentment de llur història o raritat o del temps. Però aquesta severitat, si bé té un gran valor per a l'individu que la posseeix, en canvi, socialment no representa gran cosa, ja que la seva falta de passió li impedeix comunicar-se a la massa. Usant d'una comparança, diríem que, més que humana, és angèlica.

Per això els ambients que parlen d'art i se n'interessen no poden ésser regits per aquests solitaris escapats del temps, sinó per persones amb més passió o intelligència i menys intuïció. Llur limitació mateixa fa que no puguin cobrir tot el reialme de l'art i totes llurs opinions siguin per força parcials. Però aquest mateix parcialisme dóna vida a l'espectacle i fa seguir la gent. D'aquest art parcial surt la moda dintre de l'art. La moda és com l'esquer perquè la gent piqui l'ham de les valors eternes (i sigui'ns perdonada la carrincloneria de la comparació en honor a la seva exactitud).

Que la moda és generada per la forçosa falta de totalitat en l'art actual, i no per una llei progressiva, es demostra pel fet dels retorns de la moda. «Deseu — diu la dita — un drap vell, al cap d'uns anys tornarà a ser moda».

Cosa que no passaria si la mutació de l'art fos progressiva, sempre endavant.

Crec, doncs, que els nostres avantguardistes s'equivoquen precisament en donar al canvi, fenomen relatiu, una valor absoluta.

ROSSEND LLATES

La tia Amèlia, a la neboda que ha caigut al mateix forat que un desconegut. — T'atreveixes a enraonar amb aquest jove que no ens l'han presentat?

(The Humorist.)

ELS DISCOS

A la crònica corresponent deixàrem de parlar de la publicació de dos discos de música vocal cantats per M. Fleta i Titta Ruffo.

D'aquest últim feia temps no s'havia editat res, tant que les dues cançons enregistrades: *Suonno e fantasia* i *Visione veneziana* són els primers discos elèctrics que impressiona. Aquest cantant sembla ésser dels últims representants del *bel canto* que poc a poc es va perdent i que als primers temps del gramòfon, llurs impressions esdevenien el més sollicitat i estimat. Les dues cançons que ara canta no són les més avinents per a posar de manifest les seves facultats, puix tot i començar a sentir els anys, encara sap servir-se de les que li resten i més encara amb la música teatral i a l'escena, on té d'atres elements per a defensar-se. La *Cançó de Capolongo* i la *Barcarola* de Brogi pertanyen a aquell estil italianíssim de melodia estirada que ja no s'estila i que només pot salvar l'art i bona dicció amb què canta Titta Ruffo.

Parlar d'enregistrament de *divos* i no haver de tractar d'òpera esdevé un avenç que cal assenyalar. Fleta sembla haver-la deixat d'un temps encà en els discos. Altrament el disc és millor per al lied que per a un fragment teatral, al qual només pot salvar en ésser enregistrat, el bon gust de l'intèrpret, i això al divo de vegades és demanar-li massa. En canvi, en el lied el cantant ha de contenir a estones la seva veu, per a mesurar-la amb el text; i l'expressió hi ha d'ésser com a única qualitat, puix és amb l'únic que pot arribar a l'oient. La *Berceuse* de Brahms és de les obres la delicadesa de les quals no s'avé amb veus sorolloses que li farien perdre la seva emotivitat, i val a dir que Fleta li dóna una expressió de molt bon gust. Amb tot, canta millor *Nebbie* de Respighi, i on el caràcter dramàtic li fa ésser més al seu lloc. D'aquest autor hi ha molt a conèixer i els editors no sovintegen els enregistraments de les seves obres.

* * *

I ara anem al jazz, que aquest mes es manifesta amb una abundor exorbitant.

D'ençà del cinema sonor, els enregistraments de jazz són totalment absorbits pels fragments musicals de les pellícules sonores. Això no és estrany; publicar discos amb el precedent d'una pellícula és anar sobre segur. Mes, això, que és una raó comercial, té també una altra part. No s'ha de deixar de reconèixer que el cinema sonor ha prestat un bon servei al jazz. La multiplicitat d'orquestres no va ésser seguida per creacions noves que l'abastessin, i amb això havia arribat a una uniformitat aclaparadora. L'exotisme amb què va començar es va anar estilitzant tant, que el resultat ha estat d'obres en les quals la sonoritat tant s'estima, i la repetició dels mateixos ritmes, quan el jazz no és animador coreogràfic, porta a la monotonia.

Ara, amb la necessitat de seguir al cinema l'ha fet cercar, a estones una melodia sentimental, d'altres amb variats jocs de sonoritats vol produir efectes descriptius, i el resultat ha estat una revifalla dels compositors que a base del cinema serveixen un vals que sincronitzarà amb una escena d'amor, o un fox que sigui un bon complement d'aquelles delicioses comèdies cinematogràfiques a què els americans ens tenen acostumats.

Quan el jazz aprofita els elements del cinema, com s'escau en els fragments de la *Broadway Melody* que canta l'actor de cinema Charles King, en passar al disc no queden tan bé, ja que l'acció a l'espectacle distreu dels inconvenients de veu extremadament nasal, defectes de dicció i un acompanyament orquestral insuficient. En canvi, el mateix fragment *The wedding of the painted doll,* a l'orquestra Jak Ilton, amb els innombrables recursos instrumentals amb què compta, el tema, en passar d'uns instruments als altres, forma amb el ritme del jazz un scherzo de sonoritats ben reeixides.

Aquest fragment i d'altres de la mateixa pellícula els canta Nat Shilkret amb l'Orquestra Víctor. La seva veu de timbre abaritonat s'avé força amb les exigències del disc.

Love Boat, altre fragment, l'interpreta l'Orquestra Reginal King, que amb les seves sonoritats a base d'instruments de corda és la que més s'escau per a la melodia tranquila que el conté.

Tot el conjunt de la *Broadway Melody* dóna la impressió d'una cosa molt ben sentida. La música en el cinema, quan no vulgui seguir pellícules d'argument enlairat i es limiti a acompanyar comèdies de poc desenrotllament sense intentar seguir-les, pot produir bones obres.

L'Orquestra Waring's Pennsylvanians també es dedica al cinema i amb la intervenció del seu joiós chor ens ofereix dos alegres fox.

Paul Whiteman, amb el fox *Love and kisses,* empra tots els nombrosos recursos orquestrals del jazz i fa desfilar el tema amb un seguit de variacions que ens fan adonar de les possibilitats de sortir de la uniformitat si se saben utilitzar el seus mitjans.

L'Orquestra Demon's Jazz esdevé l'únic instrument aprofitable per a la interpretació dels suggestius ritmes de pas doble, jota, etcètera, confiada fins ara a les bandes, conjunts que cada dia perden més el bon gust. L'Orquestra Demon's, amb temes tan senzills com *Dónde están las llaves,* aconsegueix un xotis força reeixit..

J. G.

* * *

Berceuse (Brahms). Nebbie (Respighi). M. Fleta. C.ª Gramòfon, DA 1038.

Suonno e fantasia (Capolongo). Visione veneziana (Brogi). Titta Ruffo. C.ª Gramòfon, DA 1049.

The Broadway Melody (Fred i Brown). You were meant for me, fox. Boadway Melody, fox. Orquestra Víctor i Nat Shilkret. C.ª Gramòfon, AE 2828.

The wedding of the painted doll, fox. Orquestra Jack Hylton. Love boat. Orquestra Reginald King. C.ª Gramòfon, AE 2829.

The wedding of the painted doll. Toy were meant for me. Charles King i Orquestra. C.ª Gramòfon, AE 2875.

My mother's eyes (Gilbert - Baer), fox. Won't you tekk me, Hon (Lewis-Young-Werren), fox. Orquestra Waring's Pennsylvanians. C.ª Gramòfon, AE 2805.

The o'clock in the morning- (Robledo), vals. Love and kisses (Baker - Solver), fox. Orquestra Paul Whiteman. C.ª Gramòfon, AE 2833.

Dónde están las llaves (A. Planàs), xotis. Petenera (Demon), pas doble. Orquestra Demonn's Jazz. C.ª Gramòfon, AE 2873.

La senyora vol entrar al garatge.

(Judge.)

— Que és pels lladres que el vol?
— No, és que hi ha un xicot que prova de vendre'm un cotxe de segona mà.

(The Humorist.)

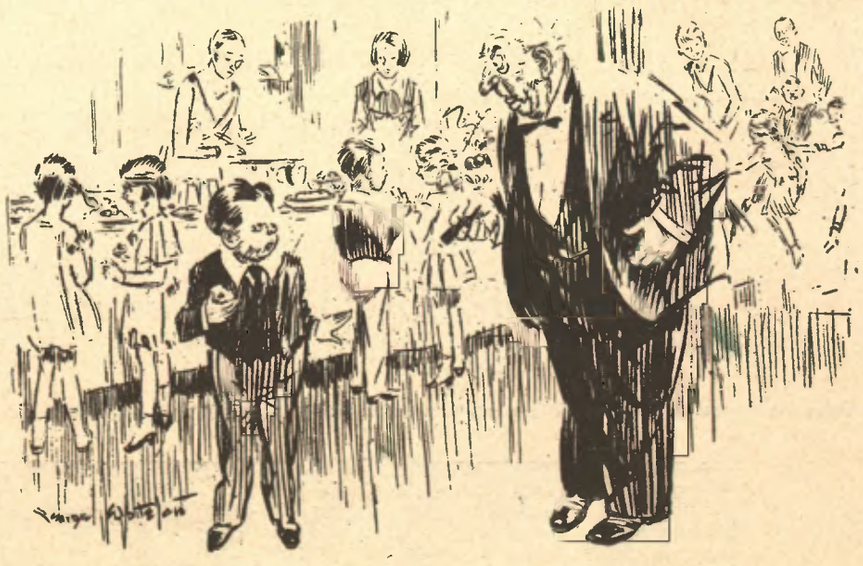

— Vigila els cucs, nen.
— Jo? són ells els que han de vigilar.

(Passing Show.)

Exposició Internacional de Barcelona

OBERTA DES DE LES NOU DEL MATÍ
FINS A LES DEU DE LA NIT

Els Palaus i Pavellons estaran oberts al públic des de les deu del matí fins a les vuit del vespre.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu del matí a les quatre de la tarda.

Entrada al Palau Nacional . . . . . 1 pesseta

Palau Alfons XIII

SECCIÓ JAPONESA
Descompte especial del 10 per 100 sobre els preus marcats

Poble Espanyol

Obert cada dia des de les nou del matí fins a les deu de la nit.
Entrada ordinària: 1 pesseta

El públic podrà visitar els diorames i «Quijote» conjuntament per una pesseta.
Els impostos a càrrec del públic.

En tots els espectacles que se celebrin a l'Estadi, Pistes de Tennis, Teatre Grec i Piscina, hi haurà un servei de coixinets al preu de **Ptes. 0'50.**

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS perque combaten les seves causes

Catarros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquis, i pulmons. — Les **Pastilles ASPAIME** són les receptades pels metges. — Les **Pastilles ASPAIME** són les preferides pels pacients. — Les **Pastilles ASPAIME** es venen a **UNA pesseta la capsa** en les principals farmàcies i drogueries.

Especialitat Farmacèutica del Laboratori SOKATARG
Carrer del Ter, 10 Telèfon 50791 - BARCELONA

Subscriviu-vos a **MIRADOR**

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En .....

que viu a .....

carrer ..... *n.º* ..... *se subscriu a* **MIRADOR**

pel preu fixat de **2'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 19* .....

Signatura

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vosté pateix d'**Albuminúria, Litiàsis úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

Anunciar
a
MIRADOR
és donar a conèixer
un producte
per tot
Catalunya

AFISA

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

Director
Carles Ossorio
personal tecnic · contables
Layetana · 18 · pral. B
Especialitat industrial i utilitats
Abonaments

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "CARBUROS"
Mallorca, 234
BARCELONA
Telèfon 72013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València : : ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València : : FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i pesses seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS. MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

BABY-LAX

El millor Laxant-Purgant

Discos REGAL

Impressions Elèctriques

MARINA

Opera completa pels eminents artistes

Capsir, Lázaro, Mardones i Redondo

Dotze discos amb obsequi d'un luxós àlbum i estoig

Altres òperes completes

AIDA i TRAVIATA, de la Scala de Milà
TRISTAN I ISOLDA, del Teatre Wagner de Bayreuth

En preparació: **MADAME BUTTERFLY i BOHEME**

Demani's el nou catàleg amb més de
1,500 noves impressions elèctriques

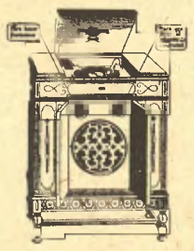

Nous models de Grafonoles ortofòniques

Agustí Guarro: Angelus-Hall
7, Rambla de Catalunya, 7

EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DE BARCELONA

Es posa en coneixement dels expositors de l'**EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DE BARCELONA** que vulguin continuar amb tal caràcter en l'**Exposició de Barcelona** en el seu període **Nacional,** que s'inaugura avui dia 16 de gener, així com en el de les cases nacionals i estrangeres que no havent figurat en la primera Exposició vulguin inscriure's ara, que poden dirigir-se tots els dies de dos quarts de de deu a una i de cinc a set, fins el dia 31 de l'actual, a les oficines de l'Exposició (Lleida, 2, Secció d'EXPOSITORS), on els seran facilitades totes les dades que necessitin sobre el particular.

IMP. LA NEOTIPIA
RBLA. CATALUNYA, 116 - BARCELONA